

SZAKDOLGOZAT

FÜLEP MÁRK

2015

BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet

Műszaki Pedagógia Tanszék

Közoktatási vezető és pedagógus szakvizsga szakirányú tovább-képzési szak

**A zeneművészeti ágban működő alapfokú művészeti iskola és a települési
önkormányzat munkakapcsolati rendszere**

Konzulens:

Brassói Sándor

Készítette: Fülep Márk

Budapest

2015

TARTALOM

TARTALOM	3
SZAKDOLGOZAT FELADAT	5
KONZULTÁCIÓS LAP ÉS NYILATKOZAT	6
BEVEZETŐ	7
ELŐSZÓ	10
AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA	16
1. KÖZMŰVELŐDÉS ÉS ZENEISKOLA	16
2. KÖZÖSSÉGTEREMTÉS – TÖMEGKULTÚRA	22
3. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA KÖTELEZŐ FELADATAI A TELEPÜLÉSI KÖZNEVELÉSI FELADATOK ELLÁTÁSÁBAN	24
3.1. A KÖZNEVELÉSI INTÉZMÉNY VEZETŐJE	24
3.2. AZ INTÉZMÉNYVEZETŐ KÖLTSÉGVETÉSI KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSA	25
3.3. AZ INTÉZMÉNYVEZETŐ KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZEI, ANNAK LEHETSÉGES HATÁSAI AZ INTÉZMÉNYEN ÉS A TELEPÜLÉSEN BELÜL	27
4. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA KÖTELEZETTSÉGEI ÉS ÖNKÉNTES VÁLLALÁSAI A TELEPÜLÉSEN	30
5. A MŰVÉSZETOKTATÁSBAN RÉSZTVEVŐ PEDAGÓGUSOK HIVATÁSTUDATA. A ZENEISKOLA KÜLDETÉSE ISKOLÁN BELÜL ÉS KÍVÜL	37
A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT	42
1. NÉHÁNY SZÓ A VÁROSIASODÁSRÓL ÉS KÖRNYEZETÜNKRŐL	42
2. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT	46
2.1. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK, RENDELKEZÉSEK	46
2.2. DÖNTŐ VÁLTOZÁS: 2013. JANUÁR 1.	48
2.3. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT FELADATAI A ZENEMŰVÉSZETI ÁGBAN MŰKÖDŐ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI NEVELÉS-OKTATÁSBAN	53
2.4. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT SZEREPE A TELEPÜLÉS KULTURÁLIS ARCULATÁBAN, A HELYI KÖZMŰVELŐDÉS IRÁNYÍTÁSÁBAN	55
3. A PEDAGÓGUSOK PLUSZ SZEMÉLYI JUTTATÁSAINAK LEHETŐSÉGEI	60
4. AZ ÖNKORMÁNYZAT ÉS AZ ILLETÉKES TANKERÜLET KAPCSOLATA	62
A ZENEMŰVÉSZETI ÁGBAN MŰKÖDŐ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA ÉS A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT KULTURÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSE	66
ÖSSZEGZÉS	72

<u>IRODALOMJEGYZÉK</u>	74
<u>MELLÉKLETEK</u>	76
I. MELLÉKLET	76
II. MELLÉKLET	77
III. MELLÉKLET	80
IV. MELLÉKLET	81
<u>KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS</u>	84

SZAKDOLGOZAT FELADAT

BME GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR
Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet
Műszaki Pedagógia Tanszék
Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szak

SZAKDOLGOZAT FELADAT

A záróvizsgázó neve: Fülep Márk

A szakdolgozat címe: A zeneművészeti ágban működő alapfokú művészeti iskola és a települési önkormányzat munkakapcsolati rendszere

A szakdolgozat készítésének helye: Műszaki Pedagógia Tanszék

Témavezető: Brassói Sándor

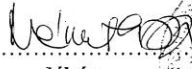
Munkahelye: Emberi Erőforrások Minisztériuma

Beosztása: főosztályvezető

A záróvizsga tárgyai: 1. Szakdolgozat védeése
2. „A” A köznevelés rendszere, a szervezet működtetése, kapcsolatrendszere, pedagógus szerepek, sajátos nevelési feladatok.
2. „B” A köznevelési rendszer irányítása, intézményvezetés, tanügyigazgatás, emberi erőforrással való gazdálkodás elmélete és gyakorlata.

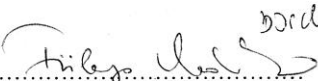
A feladat kiadásának időpontja: 2014 május Beadási határidő: 2015. április 25.

A szakdolgozat témáját jóváhagyom: Budapest, 2015. január

.....
dékán

.....
tanszékvezető

A feladatot átvettem: Budapest, 2015. 02. 25.

hallgató

A szakdolgozat értékelése:

Budapest, 201.....

.....
ZVB elnöke

KONZULTÁCIÓS LAP ÉS NYILATKOZAT

BME Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet
Műszaki Pedagógia Tanszék
Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga
szakirányú továbbképzési szak

A hallgató neve: Fülep Márk

A szakdolgozat címe: A zeneművészeti ágban működő alapfokú művészeti iskola és a települési önkormányzat munkakapcsolati rendszere

Konzultációs lap

Sorszám	A konzultáció időpontja	Témavezető aláírása
1.	2014. 09. 24.	
2.	2014. 11. 15.	
3.	2015. 01. 07.	
4.	2015. 03. 30.	
5.	2015. 04. 02.	

NYILATKOZAT

Alulírott hallgató, büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy szakdolgozatot saját, önálló munkám; az abban hivatkozott nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok nemzetközi szabályainak megfelelően készült.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozat esetén plágiumnak számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- Tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más szerző publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem. Tudomásul veszem, hogy plágium esetén a szakdolgozatot visszautasításra kerül.

Kijelentem, hogy a szakdolgozat bekötött és elektronikus formában leadott példányai mind formátumban, mind tartalomban megegyeznek.

Dátum: 2015. 04. 16.

hallgató aláírása

A szakdolgozat beadható:

Dátum: 2015. 04. 16.

témavezető aláírása

BEVEZETŐ

A BME Közoktatás vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szakra beiratkozott hallgatójaként, eddigi tapasztalataim és megszerzett ismereteim fényében kezdem meg munkám. Szakdolgozatom témájának választását nagyban befolyásolta az a tény, miszerint «fuvolaművész, fuvolatanár» diplomám megszerzése óta (Liszt Ferenc Zeneakadémia, 2000) előadóművészi életem mellett folyamatosan pedagógusként is dolgozom. Tanítási gyakorlattal rendelkezem alap-, közép és felsőfokon. Mivel a szakdolgozati témák választási lehetősége széles skálát mutatott, hamar rátaláltam arra a területre, amelyből megszerzett ismereteimet kamatoztatni tudom majd a jövőben. Munkakapcsolati összefüggéseket építeni iskola és környezete, iskola és a működtető önkormányzat, iskola és a környező társadalom között olyan fogalmak tisztázására adnak alkalmat, amelyek bizonyosan segítségemre lesznek a jövőben, előadóművészként és jelenlegi munkaviszonyom síkján is. Az intézmény a környező településsel, települési vagy helyi önkormányzattal való kölcsönhatása, a jó beilleszkedés- és hivatástudattal megáldott építő részvétel és megfelelés pedig a jó vezetői attitűd része.

A budaörsi **Leopold Mozart Zeneiskolának** (hivatalos nevén **Leopold Mozart Alapfokú Művészetoktatási Intézmény**) 2000 óta fuvola- és furulyatanára, valamint fuvolaegyüttes alapító és vezető tanára vagyok, amely intézmény és annak igazgatónője *dr. Madarászné Dr. Losonczy Katalin* (doktorált karvezető és egyházzeneész) és köré szerveződött tantestület szellemi légköre értékrendemet igen magasra helyezte. A zeneápolás méltóságát, nemességét, oktatás és előadói szinten olyan rangra emelte, amelyből kiviláglik a szeretet, az emberközpontúság, a másokra való odafigyelés, a hivatástudat, a kölcsönös együttműködés gondolata, a művészet közvetítésének kíváncsisága, a művészet üzenetének szüntelen, értő tanítása, a zene segítő és példateremtő magatartásának továbbadása. Igazgatónőm iskolateremtő magatartása kötelez: alázatra hív meg és egy olyan életútra, amely, még ha rögzös is, a művészetet adományként és az emberiség egyik legmagasabb vívmányaként értékeli. Gyakorta emlegeti: a zene megóv a rossztól, mert a világ hívságai nem vonják el a gyermek figyelmét, ha zeneórákra jár, és hangszerének leküzdésével foglalatoskodik. Ilyen gyermekek nincsenek rászorulva egy önkormányzat óvintézkedéseire, mert nem kell a rendőrségnek és egyéb hatóságoknak az utcán csellengve őket összeszednie, nem kell drogtól védenie, diszkóból kimenekítenie,

bokorból összeszednie. E tény óriási jelentőségű, hiszen egy önkormányzatot választás elé is állíthatja: óvó kézzel viseltesen a lézengő-lázadó ifjúság iránt, vagy inkább békésen melléjük állva, annak szellemi-lelki felemelkedését segítse, támogassa? Szakterületemre fordított példával élve: vajon hány gyermek életét menti meg egyetlen hangszer? Egy átlagosan 100e forint értékű fuvola 15-20 évet szolgál, eközben akár 8-10 tanuló életét segíti, szabályozza és gazdagítja élményeivel...

Tapasztalataim szélesíti, hogy pedagógusi munkakörben két esztendeje a törökbálinti **Szőnyi Erzsébet Alapfokú Művészetoktatási Intézményben** is dolgozom.

A települési önkormányzat helyi érdekeltségű intézményeivel, szervezeteivel közvetlen vagy közvetett kapcsolat áll fenn. Egymásra vagyunk utalva, egymás tevékenységi köreiből élünk, egymásra építünk, egymás családjainak gyermekeit, az intézmények egymás nevelt, tanított gyermekeit nevelik és tanítják. Úgy, mint a települési önkormányzat fenntartásához tartozó óvodák gyermekei lépés-lépést követve jönnek fel hozzánk az emeletre (egy épületben vagyunk), az önkormányzati működtetésű zeneiskolába. Szüleik azért hozzák, mert úgy gondolják, az elengedhetetlenül szükséges művészi zene oktatását (és ahhoz tartozó képességfejlesztést és egyszemélyes odafigyelést) egyedül a zeneiskolában nyerhetik el. „S mi az iskola dolga? A diák beavatása a szellemtörténetbe, amelynek soron következő lépcsőjén éli le életét.”¹ A zenetanulás pótolhatatlansága megkérdőjelezhetetlen, sikeressége elérhető.

E szövevényes úton vizsgálni fogom az elvárások és kívánalmak viszonyát, a szakdolgozatomban tárgyalt két fél, a zeneművészeti ágban működő alapfokú művészeti iskola és önkormányzata között. Megvizsgálom majd hétköznapi kapcsolódási pontjait, az együttélés és együtt gondolkodás értelmében, a kommunikáció gyakorlatában, a közművelődés, a közösség létrehozásában, valamint az ehhez kapcsolható anyagiak relációját. Tekintettel a köznevelési intézmények állami fenntartásba vételével összefüggő intézmény átadás-átvételére, a Kistérség, a Város és a KLIK részéről létrejött *Megállapodás*-ban elméletileg a város polgármesterének hatásköre szűkült. „**A megállapodással átadottakon túlmenően nem áll rendelkezésemre a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvényben meghatározott intézményi kör (átvett intézmények) működése körébe eső adat, információ, tény, okirat, dokumentum.**”

¹ Hollós Máté: *A szívrepesőtől a transzcendensig* (Gramofon Könyvek Budapest, 2014; 14. old.)

(Részlet a *Teljességi nyilatkozat* szövegéből) Mégis bizonyos alapvető közszolgáltatások megléte, működése, igénye helyi érdek maradtak úgy, mint korábban. A helyi tradíciók ápolása, a helyi emberi erőforrásokkal való gazdálkodás, a kiemelkedő szakmai színvonalú erőforrásokkal való jó sáfárkodás, stb. fontossága elsődlegesen lokális én-tudat felismerését kívánja meg. Szakdolgozatomban ezt kívánom kifejtetni.

Munkám informatív háttéréül szolgáló törvénykönyvek, szakirodalmak, szakmai írások, cikkek, jegyzetek, interjúk, valamint az internet forrásainak listáját a felhasznált irodalom utolsó fejezetben teszem közzé. Ismeretanyagomat befolyásolják a személyes beszélgetések, szakmai hozzászólások, amelyeket észrevétlenül építék be a dolgozatba. Köszönetnyilvánításomat külön fejezetben teszem közzé.

„Egy gyermek neveléséhez egy egész falura van szükség.”
(afrikai közmondás)

ELŐSZÓ

NEMZETKÖZI GYERMEKJOGOK KIALAKULÁSA ÉS MŰVÉSZETOKTATÁS A XX. SZÁZADBAN

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény, a Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban Nkt.), a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi törvény, a 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről, valamint végrehajtási rendeleteikben foglaltak érvényre jutása, az intézmény jogszerű működésének biztosítása, a zavartalan működés garantálása érdekében az iskola feladata hivatalos dokumentumban van jegyezve. Ugyanígy a tanulói jogok érvényesülése, a szülők (nevelők), a gyermekek (tanulók) és pedagógusok közötti kapcsolat erősítése, az intézményi működés demokratikus rendjének garantálása érdekében tett szabályok is. Minden közoktatási intézmény feladata önmaga **Szervezeti és Működési Szabályzatát** megírni, azt elérhetővé és elvárassá tenni, a benne foglaltakat megvalósítani és önmagától következetesen számon kérni.

Mielőtt elmélyülnék az iskola, azon belül a zeneművészeti ágban működő alapfokú művészeti iskola feladataiban, vizsgáljuk meg a nemzetközi és egyetemes előírásokat, hogy azok kikövezett útmutatóul szolgáljanak, amelyen járva kell egy településen az intézmény és önkormányzata között járni, élni, emberi kapcsolatot létesíteni és fenntartani.

Az oktatás és nevelés adott települési megfelelésének, a települési, illetve helyi önkormányzati jelentőségének megértéséhez nélkülözhetetlen azoknak a nemzetközi egyezményeknek, chartáknak az ismerete, amelyek bár nem törvényerejűek, általános irányelvet szabnak, járandó utat köveznek ki.

A pedagógus **Ellen Key**² 1902-ben írt munkájában a gyermekek évszázadának jövendőlte a XX. századot. Noha reményei nem váltak valóra, a gyermekjogi mozgalom alakulása szempontjából a múlt század mégis korszakos jelentőségű volt. Érdemes

² Ellen Key (1849-1926) svéd tanár, feminista, pedagógiai reformer, „svéd Pallas”, „a radikális Európa nagynénje”. 1900-ban jelent meg világhírű, a mai pedagógusképzésben alapvető jelentőségű könyve A gyermek évszázada. (Eredeti cím: Barnets århundrade)

megemlíteni **Philippe Ariès**³ történészt: szerinte a gyermekkel való bánásmód sokkal inkább társadalmi, mint természeti feltételek függvénye. **Eglantyne Jebb**⁴ az I. világháborút követően látva a Balkán országában és Oroszországban a menekült gyerekek katasztrofális helyzetét, felismerte, hogy a gyermekek érdekében, jólétüket biztosító alapvető jogaikért folyamatosan kell tevékenykedni. Szabálygyűjteménye a Gyermekek Chartája. A Népszövetség 1924-ben fogadta el a **Genfi Nyilatkozatot**.⁵

A minden embert megillető emberi jog fogalmát a II. világháború borzalmai nyomán újra ki kellett építeni, egyetemesen szabályozni. A legkimerítőbb választ erre az **Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának** (1948, ENSZ Közgyűlés) bevezetője adja: az emberi jogok azoknak az emberi értékeknek a védelmét jelentik, amelyek az embertől elidegeníthetetlenek, születésétől fogva megilletik, s amelyek megvalósulását jog biztosítja a nemzetközi, a nemzeti jogi szabályozás, valamint az ahhoz kötődő intézményrendszer útján.⁶ „Mindenkinek (...) joga van a méltóságához és a személyisége szabad fejlesztéséhez nélkülözhetetlen (...) kulturális szinten.” Tehát az embernek –többek között– joga van a művelődéshez és a kulturális életben való részvételhez. (30/22. cikkely)

A XX. század eleje óta volt jelen a pedagógiai gondolkodásban a gyermek nevelhetőségi feltételezéseihez való alkalmazkodás. Elérkezett az idő, a korábbi emberi jogokat átfordítani a gyermekek védelmére, ez lett az **Egyezmény a Gyermekek Jogairól** (1989) szóló nemzetközi egyezmény.⁷ A társadalom minden tagjának alapvető szabadságjoga van a kulturális jogainak megvalósításához (22. cikkely), a kulturális közösségben való szabad részvételhez. (26; 27. c.) Az állami pártoknak támogatni kell a gyermek tehetségének lehető legjobb fejlesztését (29. c.), valamint, hogy teljes mértékben részt vegyen a kulturális és művészeti életben, hogy megfelelő és egyenlő lehetőségeket kapjon a kulturális, művészi, rekreációs és szabadidős tevékenységekhez. (31. c.)

Eljött a pillanat, amikor „Európa népei, az egymás közötti egyre szorosabb egység létrehozása során úgy döntöttek, hogy osztoznak a közös értékeken alapuló békés jövőben.” - mondja az **Európai Unió Alapjogi Charta** (2000; kiigazítások 2007,

³ Philippe Ariès (1914-1986) francia történész, a gyermekkor- és családtörténet írás úttörője, későbbi kutatások ösztönzője

⁴ Eglantyne Jebb (1876-1928) brit aktivista, a Mentsétek meg a Gyermekeket (Save the Children Found) szervezet megalapítója.

⁵ A dokumentum a Népszövetség 1946-os feloszlásával elvesztette jogi alapját.

⁶ Dr. Kalicz Éva: Esélyegyenlőség Diszkrimináció – szegregáció - integráció; (BME TK Budapest, 2012, 21-23. old.)

⁷ Az USA és Szomália kivételével minden állam ratifikálta.

Strasbourg). Az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget (III/22. cikk). Megfogalmazza, hogy „a művészet... szabad”.(II./13. c.). A **Lisszaboni Szerződés** (2007) függelékeként a Charta bekerült az Európai Unió joganyagába.

A fentebb kiragadott mondatokat érthető módon kapcsolom a zenei előadói- és pedagógiai életemhez. Ugyanis a zenei előadói gyakorlat és szaktanári elvárás nem lehet ellentmondásos, (különben veszít hiteléből), s amelynek megértése természetesen függ a növendék intellektusától. A szabadságjogok utat engednek az alkotói és az előadói, interpretáló szabadságokhoz. Azon elemek pedig éppen olyan értékei a zeneművészetnek, amelyek elhallgatása tévedés, s egyre inkább úgy gondolom, hiba volna.

A Chartával megegyező vélemények elővetítik egy egységes, európai gondolkodású, emberléptékű iskolarendszer támfalait. Az EU intézményrendszerének alapelvei között ezek mára jelen vannak, amelyek befolyásolnak, meghatároznak, keretbe foglalnak minden más, szakmai (pl. oktatásügyi) állásfoglalást, konkrétan törvényeket, rendeleteket, határozatokat, egyéb javaslatokat.

A kulturális sokszínűség az **UNESCO** 60 évvel ezelőtti megalapítása óta a szervezet egyik legfőbb témája. A **Kulturális sokszínűségről szóló egyetemes nyilatkozat** (2001) után született meg a **Kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló egyezmény** (2005), mely akkor lép életbe, ha legalább 30 tagállam ratifikálja azt.⁸ Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének 33. ülészakának (Párizs, 2005) konferenciája közli:⁹ a kulturális sokszínűség az emberiség meghatározó jellemzője, közös öröksége, amely „valamennyiünk érdekében védelemre és megőrzésre érdemes”, „gazdagítja és változatossá teszi a világot”, táplálja az emberi képességeket és értékeket, ezáltal az ember fenntartható fejlődésének alapvető mozgatórugója. Alapvető eleme a nyelvi sokszínűség. „Elengedhetetlen a helyi, nemzeti és nemzetközi szintű béke és biztonság szempontjából.” Megbecsüléssel említi az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát és az **ENSZ Millenniumi Nyilatkozatát (2000)**. A kultúra „sokféle formát ölt időben és térben”, a hagyományos ismeretek fontosságát a „szellemi és anyagi gazdagság forrásaként” írja. A gazdag és szegény (kihaló vagy számottevő hanyatlással fenyegetett) sorsú országokra külön kitér, említi a nők társadalmi helyzetének javítását a kultúra által. Védelmet nyújtó

⁸ <http://www.nefmi.gov.hu/nemzetkozi-kapcsolatok/2006/kulturalis> (Letöltés: 2015.01.25.)

⁹ http://publications.europa.eu/resource/cellar/5a920774-3bb2-4906-bc8a-7590d5eb7504.0010.02/DOC_1 (Letöltés: 2014.11.30.)

értéknek nevezi a kultúrák közötti szabad gondolatcserét, azok kölcsönhatását, a kultúra életképességének, a hagyományos kulturális kifejezőmódok hozzáféréseinek jelentőségét, a média fejlődésének igényét, stb. „**Az oktatásnak a kulturális kifejezések védelmében és előmozdításában betöltött nélkülözhetetlen szerepe**” van.

A kulturális kölcsönhatásban élőket a részt vevő személyek támogatásával lehet megnyerni, ugyanis a kulturális tevékenységek belső értékeket hordoznak, nem kezelhetők kizárólag kereskedelmi értéként. Az egyezmény nemzetközi szinten próbál egységet és rendet teremteni a nemzetek kulturális élete fölött, mondván minden állam szuverén joga saját kultúrájának megélése, viszont kötelessége a más államok kultúrájának tisztelete.

Mindezeket mintegy betetőzőn –hivatásomhoz szorosan köthető– két fontos dokumentumra találtam. A **lisszaboni Művészetoktatási Világkonferencia** (2006) állásfoglalására **Útmutató a Művészetoktatáshoz Kreatív kapacitások építése a 21. századra** címmel és a **Művészeti tanulmányok az Európai Unióban** (Strasbourg, 2009) című rendelkezésre. Mondanom sem kell, a fogalomtisztázó, stratégiai kulcsszempontokat részletesen taglaló hosszadalmas, részletes szövegeknek roppant mód megörültem, s mivel pusztán szóról-szóra bemásolhatnám őket jelen munkámba, csupán néhány dolgot emelnék ki.

A **lisszaboni Művészetoktatási Világkonferencia** az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát és az Egyezmény a Gyermekek Jogairól törvényeit egyaránt alapul veszi. Visszatérő tézis: a művészetek tanulása kimutatható pozitív erőként hatnak vissza a társadalom emberére. A művészetoktatás önkifejezést, kritikus szemléletet fejleszt, aktivitásra készítet. A társadalom kohéziójához hozzájárul, mert eszköz ahhoz, hogy a népek kinevelhessék az értékes kulturális tőkéjükhöz szükséges humán erőforrást. A művészet kapukat nyit nem csak abban, aki végzi, hanem azon emberek között is, akik ezáltal szórakoznak. Itt gondolhatunk a népek közötti kommunikációtól, a filmekben át, koncertlátogatástól az otthoni lemezhallgatásig számtalan alkalomra, amely a kultúrára épít, miközben maga is kultúrát épít. A világkonferencia kivonatának felsorolása figyelemre méltón aprólékos.

Nem tudom, pusztán a véletlen műve, vagy a sors keze munkája, de – megszámláltam! –, kerek 100 (!) záró javaslatot indítványoz a konferencia a társadalmi érintkezések különböző területein. Ezek közül néhányat emelek ki:

„Ismerjük fel a művészetoktatás szerepét a közönség és a nyilvánosság különböző szektorainak arra való felkészítésében, hogy megbecsüljék a művészi megnyilvánulásokat.”

„Ismerjük fel, hogy szükség van arra, hogy a kortárs társadalmak olyan oktatási és kulturális stratégiákat és politikát fejlesszenek ki, melyek továbbviszik és megőrzik a kulturális és esztétikai értékeket és identitást, hogy segítsék és erősítsék a kulturális sokszínűséget, valamint békés, virágzó és sokáig fennálló társadalmakat formáljanak.”

„Vegyük számításba, hogy a művészetoktatás, mint az etikai és polgári építkezés formája, alapvető eszköz a társadalmi integrációhoz, és segíthet az olyan kritikus témák felhozatalában, mint amilyen a bűnözés és az erőszak, az analfabetizmus, a nemi egyenlőtlenségek, a gyermekek bántalmazása és elhanyagolása, a politikai korrupció és a munkanélküliség.”

„Figyeljük meg, hogy a művészek és a részvételük a művészetoktatásban nincs kellőképpen elismerve.”

„Ismerjük el, hogy a művészetoktatáshoz a költségvetés vagy nem létezik, vagy nem elegendő a mindennapi és fejlesztési igényekhez.”

„hangsúlyozzuk az új normákat a művészetoktatás hatásának felbecsülésére (pl. az olvasás és a számolás), ezen kívül humán és társadalmi előnyöket nyújt.”

„Vegyük bele a művészetoktatást a minden tagállam által elfogadott Kulturális Statútumba.”

„Biztosítsuk a művészetoktatással kapcsolatos információ terjesztését, végrehajtását és utómunkálatait az Oktatási és Kulturális Minisztériumon keresztül.”

A **Művészeti tanulmányok az Európai Unióban** (2009) rendelkezés is megérdemelne hosszas felsorolást, ám e tekintetben elég azt elfogadnunk, hogy az Európai Parlament 754 tagjával felszólította az EU Tanácsát, az Európai Bizottságot és a tagállamokat a művészeti területeket érintő komoly alaptézisek elfogadására. A művészetoktatás jelentősége, haszna, pótolhatatlansága, pozitív hordereje olvasható minden szavából, ezért egyfajta intelem. Meghatározást kér a művészet kapcsán a globalizált kulturális világban betöltött szerepéről, a kulturális ipar résztvevőit minőségi képzésekre serkenti, az iskolai oktatásban a művészet demokratizálódásának jogát kéri, emlékeztet a művészet és a kultúra általános polgári oktatáshoz való hozzájárulására, stb.

Ilyen és ehhez hasonló egyezmények meghatározzák a nemzetek oktatáspolitikájának arculatát, iránymutatókká és vezérelvekké lehetnek egy civilizációban és modern társadalomban élő, fejlődő gazdaságban érlelődő államban. Állampolgári kötelességgé válnak a nemzetközi normák követése, s ami mindennapjaink gyakorlati szükségletévé lesz a globális kultúrákban, így az EU-ban előbb-utóbb elvárássá transzformálódik. Hosszú az út, amíg az általános felismerések törvényként jelennek meg az ember életében. De érzelmi és értelmi intellektuális felelősségtudatunk az, amely védelmezi az embert a külső-belső benyomásoktól és kapacitásának, kompetenciáinak, emberi erőforrásainak jószerivel végeláthatatlan tárházát igénybe veszi. „A törvénytől való elszakadás parttalan önzéshez vezet, gyűlöletet szül, megszünteti az emberi kapcsolatokat, s végül a közösség összetartó erejét.”¹⁰ Ez jelentőséggel bír, hiszen dolgozatom vizsgálódása az egymásra hatást gyakorló emberi kapcsolatokról szól.

Az „ember” nélkülözhetetlen, s mint e törékeny filozófiai gondolat, mindez alapvetően vezérelv. Az ember, mint az élet földi hordozója minden időn, minden törvényen, minden elméleten felüli abban az értelemben, hogy minden miatta és ugyanakkor érte van. A hibák okozója és orvoslója egyben. Mindezt a gondolatot fontosnak tartottam előrejegyezni. E gondolatok jegyében folytatom választott témám bemutatását.

¹⁰ Kránitz Mihály: Legyünk a szeretet közössége! (Szent Gellért Kiadó, Budapest, 2014, 154. old.)

AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA

1. KÖZMŰVELŐDÉS ÉS ZENEISKOLA

A közművelődés mindig olyan tevékenységet jelentett, ami a hagyományosan bevált szokások mellett a kor kihívásaira reagálva új formákban születik újjá. A zenei megnyilvánulás innovatív készségében rejlik a művészet egyik titka. Az utóbbi évtizedekben egyre erőteljesebben jelentek meg a művészeti iskolák csoportjai, tanulói a közművelődés művészeti fórumain, találkozóin. Társadalmi igény teremt meg minden művészeti megnyilvánulást. Amennyiben a hagyományos művészeti csoportosulások az élet „kulturális közszínterein” mindig léteztek, az bizony ma is így van, elég nyilvános és ingyenes fesztiválokra (minden településre jut bőven), vagy a „Ki mit tud?”, vagy egy mai „Virtuózok” vagy „Felszállott a páva” tehetségkutató televízió show-műsorra gondolunk. Nagy múltú amatőr művészeti együttesek alakultak át alapfokú művészeti iskolákká. Bizonyos, hogy ezen iskolává verbuválódott intézmények, elsősorban nem azért intézményesítették magukat, mert korlátozottnak érezték volna közművelődési lehetőségeik terét. Az átalakulás az anyagi források kedvező bővülésével járt együtt. A stabil anyagi háttér, egy biztos gyerekegyetem bázisának kiépítése, a művészeti nevelés intézményesítése XX. századvégének kívánalma lett, amelyek okait hosszasan sorolhatnánk. Több művészeti ágban a folyamatok tartalmi kidolgozói a közművelődési intézményekben szerzett *több éves szakmai tapasztalataik alapján* fogalmazták meg az új nevelési-oktatási intézménytípus követelmény és képzési rendszerét. Tantervek csiszolódtak, írtak újakat, versenyek, találkozók születtek, új tankották kiadása született meg, új kiadók keletkeztek, médiakiadványok szaporodtak, a lemezipar megsokszorozódott, stb. A dolog szakmaiságát nem győzöm eléggé hangsúlyozni. Ennek **a tartalmi-szellemi felhalmozási folyamatnak a közművelődés is a hétköznapi színtere – a mai napig.** Elválaszthatatlan az ember lakhelye hagyományos közművelődésének

életétől, így annak környezetétől, intézményeitől és természetesen aktuális, felelős politikai vezetésétől is.¹¹

A mintegy felütésnek szánt bekezdést arra szántam, hogy leszögezzem: a **közművelődés tárgya a zeneművészet**; azaz a közművelődés vagy eljuttatja a művelődő egyént a zeneoktatásig, vagy annak gyakorlati következménye, eredménye. Másfelől a **zeneművészeti alkotótevékenység része a „közműveltetés”**. Szándékos írtam e magyartalannak tűnő, ám értelmes fogalmat. Egy zeneiskolában dolgozó szakmailag elismert művésztanár, mint az önkormányzat „címzetes” humán emberi erőforrása, a település értékes tagjává válhat. Ha így van, annak eredménye lehet a foglalkoztatottság, kreativitásának színtere, hatékonyságának erőtere pedig részben megegyezhet a közművelődés színtereivel. (Egy ilyen személy általában munkahelye településén kívül is dolgozik, akár országos, nemzetközi szinten, mégis dolgozatom témája miatt kizárólag a települést érintő hatásokkal és mechanizmusokkal foglalkozom.)

Példaként említenék meg olyan hivatással megáldott kollégáimat, akik körülmények ellenére is a minőségi oktatói-nevelői munkára törekednek: a zenei együttes vezetőket. A minőségi munka zeneművészeti ágon párosul egyfajta keresettséggel, hírnévvel. Kibontakozásunk jelei a zenei csoportosulások, azok a közösségek, ahol egységben több növendék muzsikál. Ilyen kisebb-nagyobb csoportosulás a kamaraegyüttesek, énekkarok, zenekarok. Minden hangszercsoport megtalálja a maga sajátosságának megfelelő formációt, nem marad ki belőle egyik sem.

A **zeneiskola** működését szabályozó, és célját javarészt meghatározóan az egyénre szabott oktatás mellett a csoportos foglalkozásnak is jelentős szerepe van. A zeneoktatásról mindenkinek elsősorban az egyéni órátípusú oktatási struktúra jut az eszébe. A mai iskolaközpontú családszemlélet gondolkozásában ez természetes, mivel a gyerekek a zeneiskolába egyéni oktatásra jelentkeznek, melyet egy hangszeren való játék megtanulása, vagy az éneklés elsajátítási szándéka motivál.

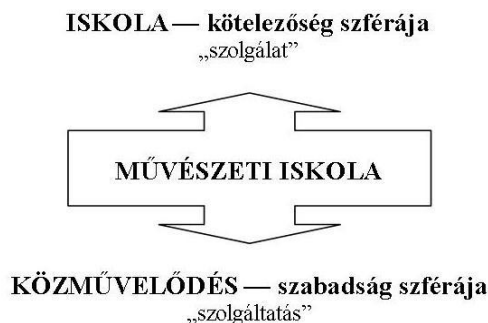
Ám a növendékek fejlődésével, koruk előre haladtával, ez az egyénre szabott munkaterv folyamatosan átalakul.¹² Ha arra gondolunk, hogy az ember társas lényként vált

¹¹ A 2002-ben a közművelődés és a művészeti iskolák országos konferenciáján elhangzott, Lukovics András, a debreceni Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet igazgatója előadásának felhasználásával. (Forrás: <http://www.mzmsz.hu/dokumentumok/elmeleti/modszertani5.pdf> (Letöltés: 2014.12.30.)

¹² Azért, mert a növendékek bizonyos szakmai tudás elsajátítását követően (a megtanult technikai alapok és az egyre fejlődő zenei hallás birtokában) kíváncsian elkezdik figyelni egymást. Azaz a tanár zenepedagógiai

emberré, akkor ezt természetes. Az emberek igénylik a közös zenéléssel töltött együttlétet, alkalmasak a közösségben muzsikálásra, az egymást ösztönző munkára, és – nem utolsósorban – élményként kezdik átélni a szereplések örömeit, jelentőségét, s a muzsikálás szerepvállalását. Több éves aktív zenetanulás után tehát megkívántatik a kezdetben duóban, később trióban, kvartettben, kamaracsoportban, zenekarban, énekkarban, stb. való részvétel. A kamarazene-tanítás a zeneiskolai oktató-nevelő munka lényeges, kiemelt elemét jelenti. Egy igazán jól működő zeneiskola másodlagos, de semmi esetre sem elhanyagolható szerepét, pedagógiai célját. Sőt, megkockáztatom, hogy a másodlagosnak titulált cél valójában az első.

Találkoztam dr. Mihály Ottó elméletével, miszerint az alapfokú művészeti iskolák egy speciális metszéspontban vannak a kötelező általános iskolák és a szabadon választható közművelődési intézmények között. Az iskola és a közművelődési intézmény úgy viszonyul egymáshoz, mint az iskolai menza és az a la carte étterem. Az 1. ábrát egy másik szakember előadásából származtatom, mivel az eredetét nem találtam meg. Mindazonáltal a művészeti- és zeneiskolák egy speciális helyzetét rendkívül hitelesen bemutatja:

1. ÁBRA¹³

A közösségi élményteremtő zenéléssel elkezdődik a városi közösségi életben való szereplések végeláthatatlan hosszú sora. A zeneiskolában alakult zenei formációk beépülnek az anyatelepülésének és a környéke közművelődési hálózatába. Sőt, látni

célját eléri: a tanuló figyelemmel hallgatja a zenét, elkezdti értelemmel szemlélni. A zene „hatalmába kerül”, ami ösztönösen motiválja. Személyisége és kommunikációképessége lassan a fejlődés útjára indul, különösebb akarat nélkül is. Innen ered a zene nevelő, gyógyító, személyiségfejlesztő hatása. Ezért tanultak az emberek mindenkor zenét. Mindez indokoltá teszi az órátípus megváltozását.

¹³ dr. Mihály Ottó (1939) a Miskolci Egyetem bölcsészképzésének és az MTA Pedagógiai Kutatócsoportjának alapítója, nevelésügyi szakember. Az ábra Mihály Ottó: Integráció és komplexitás: a komplex művelődési intézmény (Borsodi művelődés, VIII/4, 1983, 32-52. oldal) c. cikk nyomán készült.

fogjuk, a zenei élet szereplőinek módjában állhat más belföldi vagy külföldi városokkal (testvérvárosok) kapcsolatot létesíteni.

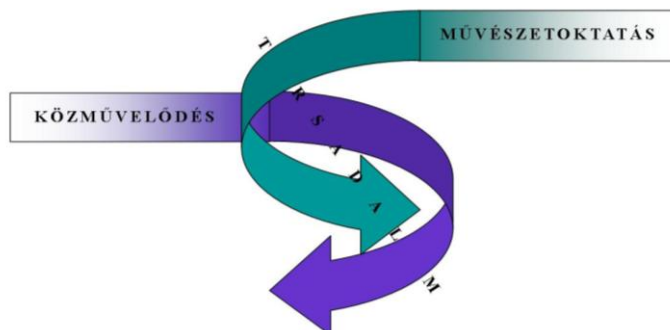
Minthogy a kamarazenében gyakran nincsenek szigorú kötöttségek a hangszerek összetételét illetően, fontos tudni, hogy a kamaracsoportok hangszeres tagjainak összeállítása nagy szabadságot ad. Mindez különösképpen jellemző a régi korok zenéire, valamint az átíratokra, amelyek hangszerelése rendkívül változatos lehet. Ily módon bármely hangszeres megtalálja a helyét, azt a csoportot, amely a darab stílusának leginkább megfelelő sajátosságos arculatában, kamarazenei közösségében bontakozhat ki. A hangszerek igénybevételét a mindenkori zeneiskolai hangszerpark-állomány határozza meg. A fafűvós hangszerek –éppen úgy, mint a hagyományos, profi előadói gyakorlatban-társulhatnak vonós-, rézfűvós-, billentyűs-, vagy ütős hangszerekkel is. Ezek mind naplóba vezetett, óraszám terhére vezetett közös zeneórák.

Következőekben példákat írok, előtagként a hangszer nevét, utótagként az előadók számára utaló zenei szakszó: furulyaduó, fuvolatrió, oboanégyes, klarinétkvartett, szaxofonkvintett, fagotszextett, fafűvós kamaracsoport, rézfűvós kvintett, ütőegyüttes, vonósenekar, régizene együttes, kreatív zenei műhely, big band, fűvósenekar, énekkar, világzenei együttes, soundpainting műhely. Megtalálhatók korosztályonkénti besorolások.

Egyik munkahelyemen, a budaörsi Leopold Mozart Zeneiskolában van ütőegyüttes, gitáregyüttes, énekkar, kétféle fűvósenekar, szolfézscsoport tagjaiból álló világzenei együttes, fuvolaegyüttes, stb. A nagy fűvósenekar nagyrészt már városiakból áll, fenntartója a város. Az iskolai énekkar rendszeresen együtt énekel budaörsi és törökbálinti felnőtt vegyeskarokkal. A világzenei együttes rendszeresen dolgozik felnőtt muzsikussal. Végül saját együttesemmel is szerveztem már koncertet, ahol művésszel játszottak a növendékek együtt, egymásnak adta át a színpadot amatőr és profi.

A korosztályonkénti foglalkoztatás maga a (köz) művelődő fiatalok lépcsőzetes kitermelésének struktúráját hordozza magában: hogyan válik a növendék iskolapadból érett műkedvelővé? Hogyan lesz az önkormányzat köznevelési-közüktatási intézményeiben nevelkedett kisgyermekből, tanítványokból a város közéletében szereplő közösségi életet élő hölgy vagy fiatalember, majd ugyanazon városnak kulturális fogyasztója? Hogyan válik a zeneiskolai tantárgy „hangzó” élménnyé? Képletesen fogalmazva: zenetanárként magam előtt látom, hogyan adja át kezét a (zenei) közoktatás a (zenei) közművelődésnek; mint a férfi ég felé fordított tenyerével karját a hölgy felé nyújtja, aki abba kezét

belehelyezi. Nincsen ember, aki e mesés történetet ne azzal folytatná, hogy aztán együtt lépnek tovább. Kézfogó helyett nyilakkal jelzett ábrára (2. ábra) kényszerülök.

2. ÁBRA

„A foglalkozások a legjobb pedagógusok” – mondja Németh László,¹⁴ amint „a konyha többre tanítja a szakácsinast, mint szakács”, az zene is művelése útján teljeseedik ki, tanít és nevel, szórakoztat. Ha a művelődés nem „különcök belügye”, hanem közügy, iskolának és szórakozásnak egyaránt ezt kell támogatnia.

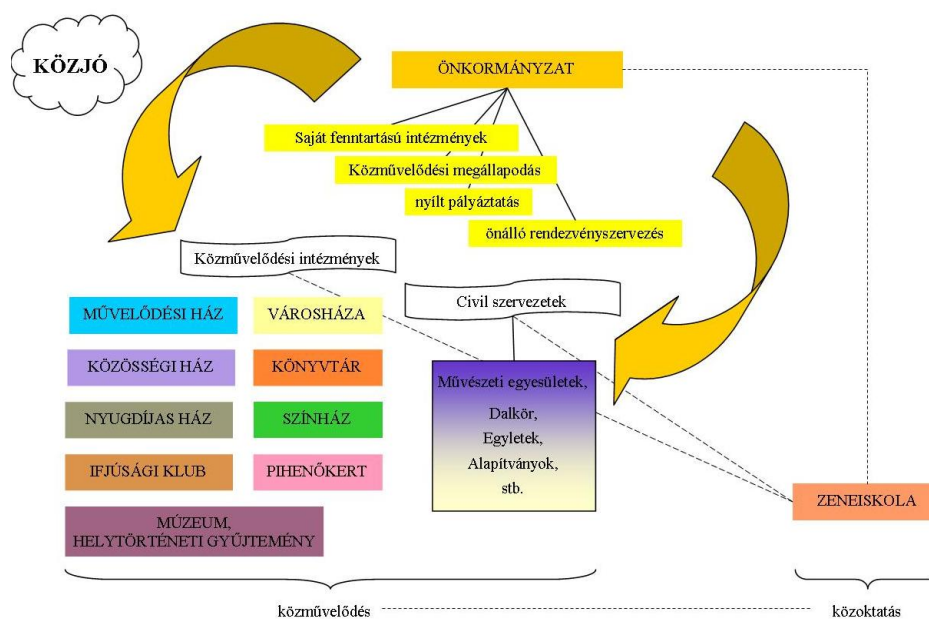
Hazánkban sok jó példát találni magas szintű, „többlépcsős” művészeti nevelésre. Magas szintű kóruskultúra (Nyíregyháza, Kodály Zoltán Általános Iskola, Cantemus Kórusiskola), fúvószenekari kultúra (Madarasi Gyerme- és Ifjúsági Fúvószenekar), néptáncsoportok, táncműhely (Miskolc, Szinvavölgyi Alapfokú Művészeti Iskola), népzenei iskola (Budapest, Óbudai Népzenei Iskola), képzőművészet (Budapest, Budai Rajziskola) mind komoly bázissal rendelkező iskolaműhelyek. A bázis ebben az értelemben nem csak a tanulói inputot, hanem az outputot is jelenti, azaz azt a célját legsikeresebben elérő intézményi hatást, amelyben az intézmény és annak tagjai pozitív kölcsönhatásban vannak a környezettel.

Szinesíti és bonyolítja a helyzetet, ha egy városnak több zeneiskolája van, vagy megtalálható közép- vagy felsőoktatási intézmény, azokban ugyanis – értelemszerűen – konkurens szakmai tanerő működhet. Ezzel szemben kis településeknél, ahol egyetlen művészeti iskola van csupán, konkurencia nincsen, az önkormányzat közművelődéssel és kultúrával foglalkozó vezetőinek, bizottsági tagjainak azt a néhány embert kell megbecsülni, akit sorsa odarendelt.

¹⁴ Németh László: Pedagógiai írások (Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1980, 32-33. old.)

Most előbb vegyük magát azt az intézményt, ahol a zenei hang megszületik, és amely intézményben dolgozhatnak a zenetanárok, a zeneművészet elhivatott szakemberei, esetenként megszállott mesterei, néha tudományos doktorai. Ha ez utóbbi ritkán adatik is meg egy alapfokú tantestületben, mégis számolni kell azzal, hogy előfordul. Úgy vélem, az előttünk álló évtizedekben egyre inkább kerülnek alapfokra a legmagasabb végzettségű (doktorált, szólista alkat) művésztanárok, amely bizonyos szintet el fog érni, de úgy gondolom, 15-20 %-nál nem lesz jelentősen több.

Tekintsük meg a 3. ábrát, amelyet magam készítettem a fentiekben tárgyaltak modellezésére. Az önkormányzat befolyása meghatározó, a zeneiskola szerepe jelenlévő, a közművelődési intézmények és civil szervezetek élete alapvető. A közművelődés és a zeneiskolai zeneoktatás kapcsolódása több mint elgondolkodtató. Az eredményes munkakapcsolat létszükséglet, egyik sem élhet teljes szakmai életet a másik nélkül, és működésük tekintetében létezésük alappillére az önkormányzat.

3. ÁBRA¹⁵

¹⁵ Az ábrát készítettem Budaörs Város Közművelődési és Kulturális koncepciója 2011-2016 nyomán.

2. KÖZÖSSÉGTEREMTÉS – TÖMEGKULTÚRA

Ideje a közművelődés közösségi élményteremtéséről szólni, ebben a fejezetben térek ki arra, hogy a zeneiskolai működésnek milyen óriási feladata van a közösségteremtésben, amely elképzelhetetlen az önkormányzati támogatások nélkül.

Az ember társas lény, természetes társadalmi dimenziója a közösség. Századunkra alakult ki az egyén és a tömeg fogalma. Lokális kultúrákban (már az ősközösségekben is) az egyén érvényesülése csak a közösség viszonyrendszerében lehetséges, saját igényei is lokálisak. Mindez teljesen szemben áll a tömegszemlélettel, tömegkultúrával. A médiák által sulykolt mai rohanó, modern világban, minden globális technikai fellendülés ellenére, és a mindenkinek szánt „egységcsomag” formájában reklámozott divatos tömegcikk ellenére a lokális kultúra, a hagyományos filozófiákra épülő gondolkodásmód igaz gyógyírt kínál az élet valamennyi területére. A hagyomány felől közelítve: „az ilyen ember konfekció helyett maga készítette és csak saját magára jellemző ruhában: népviseletben jár, a saját maga termelte élelmiszer minőségében bíz (,az anyám kenyerénél, az apám boránál jobbat ki látott?“), a saját magára, illetve szűkebb környezetére jellemző zenei kultúrából választ „saját nótát”, stb.”¹⁶

A közösségi életforma legplasztikusabb lenyomata az emberbe épült hagyomány, de mi más is lehetne napjaink emberének lételeme? A fogyasztói társadalmi modell nem vesz tudomást a helyi értékek sajátosságairól, inkább ezek ellen irányul. Pedig a helyi adottságokból táplálkozó igények nem mérhetők össze a tömeges kiszolgálás, a tömegfogyasztás mértékegységeivel. A környezeti problémák többségét állami, közigazgatási úton próbálják megoldani. A városi létforma megannyi feladatot ró az államra, települést fejleszt, de bármit is tesz, környezetrombolását csak az a remény fékezi, hogy talán lesznek nagy döntéshozók, akik felismerik az egyénből őszintén fakadó, hagyományos (ha úgy tetszik folklór) igények megkerülhetetlenségét, hogy az egyén mindennek az alapja.

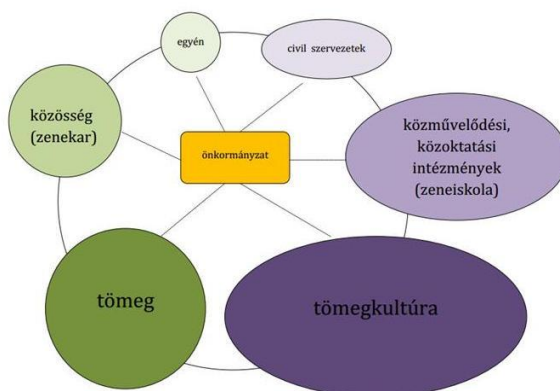
Az egyén közösségi életre vágyik, amelyeket a közművelődési intézmények szerényebb, ám sokszínű palettája tud nyújtani, és nem tömeggé kíván válni, amelyben elvész maga lenni. A tömegben elérhetetlenné válik az, ami közösségben megtapintható.

¹⁶ Agócs Gergely: A társadalmi dimenziók és a hagyomány megkerülhetetlensége (Kútbanézők. Az Academia Lusi et Artis Művészetpedagógiai Egyesület folyóirata, 2004/10. 74-80. old.)

Az állami, nemzeti ünnepek, a városi ünnepségek, az óvodai, iskolai rendezvények, az intézményi emlénapok, tanulmányi versenyek, a tehetségnapok, kulturális élet jelenségei mind apró közösségekből formálódott társaságokhoz szólnak. Megjegyzem több híres nagy fesztivál (pl. Művészetek Völgye) kis alkalmi társasági csoportosulás felduzzadt eredménye. Későbbi fejezetekben számtalan példát olvashatunk majd.

A művelődés-szervezés hatékonysága jóval nagyobb, a közösségi kulturális élet szervezése könnyebb, ha a 3. ábrán bemutatott intézmények egymás közelében találhatók, művészeti épületegyüttest létrehozva (pl. Budakeszi), és nem a város különböző pontjain (pl. Budaörs). Ugyanakkor a külső, egymástól területek intézményeinek összekapcsolása is fontos, Budaörsön ilyenek a Kamaraerdei Közösségi Ház és a Csiki Pihenőkert.

Összegzőképpen: az önkormányzat szerepe döntő a korábban felsorolt intézményesített közművelődés és civil szerveződés terén, amely a zeneiskola és más művészeti iskola céljaival egyhangúan áll a művelődésközvetítés szolgálatában. A zeneiskola működését az önkormányzat épület karbantartásával, hangszerállomány biztosításával, egyes iskolai és egyéni kezdeményezéseket pályázat útján, közvetlenül segíti. A zeneiskola szakmailag hatékony működése a közösségben kulminál, melyet tudatosan irányított, jól politizált környezetszemlélettel az önkormányzatnak becsülni kell. Az önkormányzat ezt speciálisan helyi ünnepi és egyéb neves alkalmakkal gerjesztheti, helyi ösztöndíjrendszerrel és díjakkal motiválhatja. Mindenre olvashatunk a későbbiekben példát. Az önkormányzat társadalmi beágyazódását a fentebbi megállapítások alapján az alábbi ábrában foglalom össze:

4. ÁBRA

Az alapfokú művészeti iskola önkormányzatával való kapcsolata vizsgálata előtt az intézmény belső működésével kell tisztában lennünk. Az intézményvezetőre mért

feladatok, az intézményvezető viselkedése, az őt körülvevő, iskola arculatát meghatározó, nevelő-oktató munkát segítő pedagógusok szakmai mozgástere, mindezek kommunikatív képessége az első lépés, amelyből megállapítható az iskola arculata, a munka komolysága, a szellemi légkör. Továbbiakban az alapfokú művészeti iskola kötelező és egyéb, különösen a közművelődési feladatellátását tanulmányozom.

3. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA KÖTELEZŐ FELADATAI A TELEPÜLÉSI KÖZNEVELÉSI FELADATOK ELLÁTÁSÁBAN

3.1. A KÖZNEVELÉSI INTÉZMÉNY VEZETŐJE

Kötelességeit a 2011. évi CXCV. törvény fogalmazza meg: kinevezését a 68. § (1) törvény írja elő, az állami köznevelési intézmény és többcélú intézmény vezetőjét az oktatásért felelős miniszter bízza meg öt évre.

A köznevelési intézmény vezetője felel az intézmény szakszerű és törvényes működéséért, gazdálkodásért, munkáltatói jogokat gyakorol, dönt az intézmény működésével kapcsolatos egyes ügyekben, felelős az intézményi szabályzatok és pedagógiai program elkészítéséért és képviseli az intézményt. 69. §. (1) A vezető felel a pedagógiai munkáért, vezeti a nevelőtestület működését, segíti döntéseit, a költségvetés alapján kezeli és megteremti a szükséges személyi és tárgyi feltételeket, megtartja a nemzeti és iskolai ünnepeket. Az igazgató feladata az ünnepek méltó megtartása, az ahhoz szükséges idő és anyagiak megteremtése, a városvezetés felé való „beszervezése” tehát adott feladati kör. Feladatköre a gyermek- és ifjúságvédelem, az egészség és biztonság megteremtése, az egyéb iskolai szervezetekkel való együttműködés, balesetvédelem, egészségügyi vizsgálat-szervezés, a pedagógiai etika betartatása. 69.§. (2) Bármikor szakmai ellenőrzést indíthat (3) az intézményben alkalmazottak munkája színvonalának megítélésére, akár külső szakértővel történő értékeléssel. Önmagát (4) kérdőíves felmérésnek vetheti alá, amelyet (5) az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés az intézményvezető munkájának ellenőrzése és értékelése során figyelembe vesz. Munkaideje beosztását (a tanórai kötelezettségén kívül) maga jogosult meghatározni. (6) A korábban legalább két vezetői ciklust követően „címzetes igazgatói” pótlékban (korábbi pótlék 25%-a) részesülhet, ha az intézményben marad alkalmazásban.

3.2. AZ INTÉZMÉNYVEZETŐ KÖLTSÉGVETÉSI KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSA

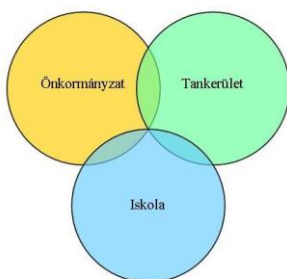
Az intézményvezető (valamint minden, intézményvezetőtől a KLIK elnökéig ide sorolható kötelezettségvállaló személy) költségvetési kötelezettségvállalási jogosultságát a **KLIK kötelezettségvállalás, ellenjegyzés, teljesítés igazolás, érvényesítés, utalványozás eljárásrendjéről szóló szabályzata (2/2013. II.11.) 1. sz. melléklete tartalmazza**, amelyet a gazdasági elnökhelyettes által a tankerület személyi állományából, írásban kijelölt személy ellenjegyzése mellett, az alábbiak szerint gyakorol:

- a) személyi juttatások tekintetében a kiadmányozás rendjében szabályozottak szerint;
- b) pályázatok benyújtása és támogatási szerződések megkötése kizárólag szakmai együttműködésre, képzésen való részvételre, valamint az 5 millió Ft támogatási összeget meg nem haladó, 100%-os támogatás intenzitású projektek esetében.

Az egységes hivatali működés megköveteli a külső és belső kommunikációs rend kialakítását. Ennek megfelelően az intézményvezető

- a) a szakmai feladatai ellátása során kapcsolatot tart az illetékes tankerület munkatársaival,
- b) az intézmény fenntartása, működtetése kérdésében a tankerület munkatársaival,
- c) **az intézmény működtetése kérdésében az illetékes települési önkormányzat képviselőjével.**

A harmonikus hivatali működés egyszerű színes modelljét az 5. ábra, a részletes szervezeti ágrajzot az 1. melléklet tartalmazza.

5. ÁBRA

Látható, hogy felelős vezetői beosztás tekintetében lényeges tényező az **önállóság**, de ugyanolyan fontos tényező a **kötelezettségvállaló együttműködés** is. Minthogy nem

tűnik kielégítőnek a települési/helyi/megyei önkormányzat működtetési hatáskörű köteles munkakapcsolati rendszerére alapozni egy iskola és önkormányzata interakcióját, témámban mégis ettől elméletileg eltérő, ám gyakorlati munkakapcsolati és kommunikációs lehetőségeket kívánok feltárni.

A KLIK 2013. január 1-je óta fennálló rendszere sok értelemben felforgatta a megszokott munkakörülményeket és munkarendszert, de az állampolgároknak járó, politikailag szabályozott (lásd Előszó) alapvető emberi jogok gyakorlását nem kívánta elvonni. Ellenkezőleg, generálni szeretné a gazdaságilag stabil önkormányzatokat, az intézményvezetőket pedig komolyabb szakmai munkára ösztönözni. Kizárólag helyi érdek egy önkormányzat jól szervezettsége és hatékony működése.¹⁷ A kistérségre, településre lokalizált politikai intézkedések összefonódnak az ott élő állampolgárok életével, szokásaival, lehetőségeivel, szellemi-lelki-, emberi erőforrásaikkal, stb. és erős hatású kormányzási szándékot feltételeznek. (A „polis” görög szó, jelentése város. Tehát mindenkit érint, és a politizálás ebben az értelemben mindenkinek ügye, aki valamilyen lakóközösség lakójának érzi magát.) Végül a hathatós együttműködés minden féltől bizalmat és hűséget kíván meg.

Költségvetés készítésénél az egymásra utaltság első tollvonástól az utolsóig tart. A zeneiskola költségvetésének készítése arra a bizalomra épül, hogy amit kapok, azt akkor is igazságosan fogom elosztani és felélni, ha nem annyit kapok, mint amennyit kértem. Eddigi ismereteim alapján erre számítani kell. Az anyagiak igazságos rendezése komoly felelősség és döntés, de még fontosabb az a szemlélet, hogy mindenki jól járjon és direkt senki se járjon rosszul. Nagyobb programokat célszerű évekkel előre alapos utánajárással beterveztetni. Időben szólni, esetleg írásban közölni a szándékot nagyon fontos lehet, hiszen egy szóbeli megbeszélésnek nincsen nyoma, így nem lehet rá hivatkozni. Itt lép életbe a minőségi kommunikáció, itt van helye a bizalmas beszélgetéseknek és őszinte helyzetkép felismeréseknek, az előkalkulációs tervezéseknek, az ismeretségi körök felkeresésének, kapcsolatépítéseknek, az illetékes személyek felkeresésének és kapcsolatfelvételnek.

Minden zeneiskola életében vannak jeles események (zene világnapja, névadó hangverseny, gálakoncert, versenyek), amelyek nemcsak komoly programot kínálnak,

¹⁷ Iskolai működés, működtetés. Rádióriport Marekné Dr. Pintér Arankával, (InfoRádió – Aréna, Riporter: Hlavay Richárd): http://www.mzmsz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=996:iskolai-mkoedes-mkoedtetes&catid=1:aktualis&Itemid=7 (Letöltés: 2015. 02. 06.)

hanem professzionális előkészületeket kívánnak meg. Hiszen a marketing, a vendégművészek, előadók felkérése, reklámok, (pl. kotta-) kiadványok megrendelése, szervezése hosszú és jó menedzser szemléletet megkívánó feladat. Minél nagyobb projekt készül, annál körültekintőbbnek kell lennie az iskolavezetőnek, és könnyelmű ígéretek helyett inkább tervek készítésével kell foglalkoznia. Fel kell keresnie az önkormányzat kulturális ügyekért felelős osztályának vezetőjét, akinél hivatalosan közölni érdemes a még csak távlati terveket a járulékos kiadásokkal. Az önkormányzattól ilyenkor egyéb kapcsolatteremtési segítséget is megkaphatunk, mint például helyi médiaszolgáltatóval, szabadtéri rendezvények esetén rendezvényszervezővel való kapcsolatfelvételt, vagy bármilyen technikai munkaerő szolgáltatást, amennyiben szükséges. Az önkormányzat saját rendezvényei lebonyolításához rendelkezhet olyan ismeretekkel, amelyek az iskola programjának lebonyolításában is segítség lehet. A közös ismeretségek sokszor jóra vezetnek: például biztosan nem lesz technikai probléma azzal a színpaddal, amelyet városi rendezvényen az önkormányzat már többször megrendelt, a színpadépítők ismerik a teret, ahová be kell építeni, stb.

A tervek készítéséhez tehát az igazgatónak elengedhetetlen egyeztetnie a tankerület és az illetékes települési önkormányzat hivatalos szakembereivel, akikkel jogos véleménycserét kér, s tervét munkafázisokban szakaszosan véghezviszi.

3.3. AZ INTÉZMÉNYVEZETŐ KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZEI, ANNAK LEHETSÉGES HATÁSAI AZ INTÉZMÉNYEN ÉS A TELEPÜLÉSEN BELÜL

Egy iskola arculatát döntően meghatározza az intézményvezető. Köztudott, hogy a sikeres működéshez nem elegendő pusztán a kötelezettségeket törvényesen betartani. A sikeres intézményvezető olyan karizmatikus személy, aki elhivatottan iskolát épít, együttműködő tantestületet alakít ki, közös kommunikációs nyelvet teremt, egységes pedagógiai programot hoz létre. Az intézményvezető pozitív tulajdonságai az intézményre, a szervezetre is pozitív hatással vannak.

A jó belső kommunikáció alapja lehet egy jól működő, intézményből kifelé történő kommunikációnak, amely visszahat a szervezetre és benne dolgozó egyénekre egyaránt, tehát az iskolára. Nem elvetendő az intézményvezető kapcsolatteremtő, kapcsolatápoló,

egyszóval jó kommunikáló képessége tehát, ha az intézményen belül, illetve intézményhez nem kötődő társadalom megszólítása során jól közöl, és megfelelő céltudatossággal kommunikál. Ezért foglalkozom ebben a fejezetben a kommunikációval.

„Nem igaz az, hogy a szónok által elárult személyes jóság nem járul hozzá meggyőző erejéhez. Ellenkezőleg, azt mondhatjuk, hogy jelleme tekinthető majdnem a leghatásosabbnak a rendelkezésre álló meggyőző eszközök közül.”¹⁸ Tudjuk, hogy ennek mértéke befolyásoló tényező az intézmény falain belül és kifelé történő kommunikációra gyermekek, szülők, hozzátartozók, önkormányzati (működtetői) vagy tankerületi (fenntartói) és más szakmai szakemberek felé. A kommunikáció két fél közötti információcserét jelent, amely tehát – ha lassú folyamatként is értékeljük –, a társadalomnak az iskoláról kialakult képéhez vezet. Ráadásul e kép kialakulása független attól, hogy időközben a közvéleményt formáló személyek cserélődnek, hiszen a növendékek és szülők idővel elhagyják az intézményt (zeneiskolában ez nagy átlagban 4 évente), és idővel változnak a városi közügyeket intéző városvezetők is. Mindezek ismerete egy húsz éve ugyanazon személy által vezetett (mindkét munkahelyen ilyen), legalább ugyanannyi idős intézmény esetében nem közömbösek.

„Kiemelt szerepet játszik az iskola életében – különösen a vezetői munkában – a kapcsolatteremtő képesség, a kommunikációs formák széles körű ismerete.”¹⁹ Iván Zsuzsanna²⁰ az iskolaigazgatótól elvárt iskolai kommunikáció négy nagy terét elemzi. 1.) Pedagógiai-szakmai kommunikáció, amely az alkalmazottakkal, nevelőtestület tagjaival, az igazgatóhelyetttel, a technikai dolgozókkal, a gazdasági ügyintézőkkel, valamint az iskolatitkárral való kommunikációt jelent; 2.) az iskola tanulóival; 3.) az iskola fenntartóival és a szülőkkel; 4.) a gazdasági és közéleti szereplőkkel, valamint az iskola életével kapcsolatban álló intézményekkel és magánszemélyekkel folytatott kommunikáció. Az imént vázolt négy terep közül a működtető a 4. ponthoz sorolandó.

A kommunikáció lehet egyoldalú vagy kétoldalú (párbeszéd), közvetlen (személyes) vagy közvetett, hatalmi helyzet szempontjából pedig szimmetrikus vagy aszimmetrikus. A közvetlen többnyire őszinteséggel és egymásra fordított minőségi idővel is párosul, ezért a kommunikációk fajtái közül igen értékes.

¹⁸ Arisztotelész: Rétorika (Telosz Kiadó, Budapest, 1999)

¹⁹ Iván Zsuzsanna: A kommunikáció szerepe az iskola irányításában (Iskolakultúra 2000/9. 3-15. o.)

²⁰ Iván Zsuzsanna az algyői Fehér Ignác Általános Iskola intézményvezetője, az OFI munkatársa.

Mivel az intézmény érdekeit elsőként az intézményvezető képviseli, érdemes rövid pillantást vennünk a kommunikációs helyzetekre, amelyekbe kerülhet. H. Varga Gyula kommunikációs helyzetek ábrája²¹ mutatja:

	Belső	Személyközi	Csoportos	Nyilvános	Tömegkommunikáció
Szóbeli	belső beszéd	párbeszéd	társalgás, vitatkozás	előadás, szónoklat	rádió, tévé
Írásos	(jegyzet)	levél, dolgozat	„fórum”	könyv, hivatalos levél	újság

Kutatások és megfigyelések szerint az ember nemcsak a környezetével, hanem önmagával is kommunikál. Elmélete szerint 1. belső (intraperszonális) 2. többszemélyes és 3. csoportkommunikáció létezik. „A beszéd, mint a kölcsönös megértés eszköze olyan fontos, mint az írás.” – írja. E két pilléren áll az igazgató kommunikációja, s hol az egyik, hol a másik módon kell tudnia közölnie.

N. Horváth Béla²² szerint 1. interperszonális 2. csoportkommunikáció 3. szervezeti kommunikáció 4. tömegkommunikáció létezik. Szerinte „a kommunikáció funkciói mind a személyközi mind a tömegkommunikációban azonosak, ám a médium jellege módosíthatja azokat.” Érdemes tudnunk, hogy e verbális kommunikáció szűk út. Ma már komoly szakirodalom bizonyítja, hogy „az emberi közlés nem egész 30 %-a történik verbális úton, a többi arc, szem, fej, kéz, láb, tehát a test által. Ezért is használja – elsősorban az amerikai szakirodalom – a testbeszéd gyűjtőfogalmat.”²³ A nonverbális jelek legismertebb csoportosítása a kommunikációs csatornák alapján történik. A következő csoportokat különböztetjük meg: vokális jelek, szemkontaktus, mimika, gesztusok, testtartás, térközszabályozás (proxemika), emblémák, időviszonyok (kronémikák).

Egy hétköznapi értelemben vett jó emberi kapcsolathoz elengedhetetlennek tűnik a kommunikatív készség, (legyen az esetünkben egy zeneiskola igazgató és a polgármester közötti párbeszéd), és hiszem, hogy a közlés pallérozott karizmájával felvilágosultabb és célravezetőbb életet tudunk élni, jobb munkakapcsolatokat tudunk teremteni – feltéve, ha élünk vele és nem rejtjük véka alá gondolatainkat, célkitűzéseinket, szándékainkat.

²¹ H. Varga Gyula: Kommunikációs ismeretek. Hungarovox Kiadó, Budapest, 2000; 3. táblázat H. Varga Gyula az Eszterházy Károly Főiskola Kommunikációs Tanszékének vezetője, számos szakkönyv szerzője.

²² Dr. N. Horváth Béla irodalomtörténész, pedagógus, egyetemi tanár, kommunikációs szakember, 2000 óta a Pécsi Tudományegyetem főigazgatója (1953)

²³ Dr. N. Horváth Béla: A kommunikáció elméletéről (Forrás: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/komm_elm/index.html , letöltés:2014.12.30.)

Vörösmarty Mihály szavai ma is élnek: „Mit használ a leghősibb tartás s mozdulatok, ha azoknak a beszéd hatalma, mi mindig fő marad, erőt és életet nem ad.”²⁴

Összegezve tehát a személyközi folyamatokban és kapcsolatoknak nagyon fontos szerepe van a köznevelési menedzsmentben. Az intézményvezető kommunikációs kultúrája hétköznapi kihívás, hiszen annak hatásai közvetlen környezetére folyamatosan hatnak intézményen és a településen belül és kívül egyaránt. A szóbeli vagy írásos közlés hatékonysága, hogy informatív, de célját elérő legyen, nem közömbös a siker érdekében. A kommunikáció nehézségét pedig a párbeszéd körülményei ugyanúgy befolyásolják, mint az, hogy egyes érintettel milyen kommunikációs kapcsolatot tud létesíteni. Ma a köznevelési intézmény vezetőjétől és annak beosztottjaitól ugyanolyan elvárás a jó kommunikáció, a mindennapi kihívásokat ez a szegmens is terheli.

A vezetői attitűd és a jól irányzott hivatali protokoll ráteszi bélyegét a hétköznapi kommunikációkra, mindenütt nyomot hagy. Írásos és szóbeli álláspontjaink lenyomatai ezek, mint megannyi személyiségjegyet hordozzuk. Mindezek pillanatnyi döntéseinkből fakadnak, mégis életen át elkísérnek.

Márai Sándor rávilágít arra, hogy a lelkiismeret szava mindenekfölött álló, a hallgatóságos hibák elkenődzését egyedül a lelkiismeret képes felülírni. Óvakodnunk kell tehát, hogy a lelkiismeretünk szava minden időben jóváhagyásával segítsen minket, céljaink, terveink megvalósulásában, kötelezettségeink teljesítésében, jogaink gyakorlásában. Amelyek ha nem is a „semmiség” terében élnek, az emberi méltósághoz képest valóban megfoghatatlanná válnak, mert épp csak mi maradunk meg benne: végül is maga az ember, pusztán létezésével. Papírok, törvények, arcok és a fáradságos vezető munkával megrajzolt „intézményi arculatok” nélkül, maga az ember. Ezért nem mindegy, hogyan élünk.

„Csak a lelkiismeret lehet bírád, hóhérod vagy pártfogód, senki más!... Csak lelkiismereted tud büntetni, csak ez a titkos hang mondhatja: „Vétkeztél.” Vagy: „Jól van.” A többi köd, füst, semmiség.”²⁵

4. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA KÖTELEZETTSÉGEI ÉS ÖNKÉNTES VÁLLALÁSAI A TELEPÜLÉSEN

²⁴ Gyulai Pál szerk.: Vörösmarty Mihály munkái (VI. kötet 88. oldal Franklin Kiadó, Budapest, 1902-1904)

²⁵ Márai Sándor: Füves könyv (Helikon Kiadó, Debrecen 2010; 40. old.)

Hazánk közneveléséről a **2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről** rendelkezik. Magyarország köznevelési rendszerének irányítása és működtetése céljából az Országgyűlés dolgozik azon, hogy törvényes étellel formálja az állampolgárok kötelességeit és jogait. Nincsen ez másként a köznevelést érintő különféle társadalmi szereplők esetén sem.

A köznevelés *közszolgálat* – mondja ki az Alaptörvény (lásd 31. lábjegyzet), azaz a magyar állam közszolgálati feladata. Tehát elsősorban az állam felelős a köznevelési közfeladatok finanszírozásáért. 2013-tól új finanszírozási rendszer került bevezetésre, amelynek célja a közfeladat-ellátásra előirányzott és felhasználásra kerülő erőforrásokkal és vagyonnal való gazdálkodás javítása. A **2011. évi CXCV. Magyarország stabilitásáról** szóló törvény előre vetítette a további intézkedések fontosságát, az állam takarékos működése ma már cél. Ezért 2013. január 1-től az eddigi önkormányzati fenntartású iskolák állami fenntartásba kerültek át, ún. KLIK-es intézményekké lettek. E döntő változást külön fejezetben tárgyalom.

Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI.10.) MKM rendelet az alapfokú művészetoktatási intézményről kimondja: „Az alapfokú művészetoktatási intézmény a zeneművészet, táncművészet, képző- és iparművészet, valamint a színművészet és bábművészet területei iránt érdeklődő tanulók számára biztosítja készségeik, képességeik fejlesztését, az alkotó és önkifejező képességeik kibontakoztatását, tehetségük gondozását.”

A művészetoktatási intézmény és önkormányzati munkakapcsolata vizsgálatakor ez alapvető tézis. A már korábban idézett (lásd Előszó) világméretű szándék, európai léptékű gondolkodásmód a hétköznapi ember figyelmét kívánja jó irányba fordítani, szem előtt tartva a legfőbb emberi értékeket. Köznevelés tekintetében leglényegesebb elemnek tartható az állam palástja alá vont közszolgálati elköteleződés, hogy „a köznevelés egyetemlegesen szolgálja a közjót és a mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat”. (2011. CXC. t. 1.§ 2. bekezdés.)

A **közjó** az „anyagi és szellemi javak és lehetőségek összessége, amelyek szükségesek ahhoz, hogy egy közösség tagjai boldogulásukat szabadon és hathatósan

munkálhassák, de előállításukra önmagukban, egyenként nem képesek. Lényegét tekintve a társadalom által saját tagjainak nyújtott segítség alapvető életfeladataik teljesítéséhez; eszközeit tekintve azon társadalmi feltételek összessége, amelyek a társadalom tagjai számára egyéni és társadalmi céljaik és feladataik megvalósítását lehetővé teszik; működés módját tekintve a társadalom tagjainak képességük szerinti együttműködése és ennek mindennemű eredménye (tehát a társadalom működését biztosító rend és ennek gyümölcsei).” A régebben jogi, egyházjogi, filozófiai szövegek használta szó bekerült napjaink oktatásügyi nyelvezetébe.²⁶ Korunk oktatásügyi helyzetét mutatja, hogy az iskolák a *közösségi jó* élménykeresés egyfajta színterévé is váltak, amelynek okai a meggyöngyült családi kötelékekben, a felgyorsult világban szélrózsa minden irányába szétszóródott ifjúságban, a szakmai gyökereket talán nem annyira érzékeltető tanulmányi túlkínálatban, stb. egyaránt keresendő.

A pedagógusokra mért elvárások (pl. haladás a kor szellemiségével), munkájukat különböző szinteken szabályzó (pl. tantervek), a szakmai ellenőrzéseknek kitett (pl. minősítés) munkának megfelelés korántsem egyszerű. Mindennek betetőzéseként értelmezendő a közjó szolgálata, miként a munka betetőzéseként értelmezem majd a hivatás fogalmát. De lássuk csak, mik azok a törvényszegmensek, ahol nyomon követhető a közjó szolgálata?

A pedagógusok kötelességeit a 2011. CXCV. törvény 62.§-a taglalja, jogait a 63.§. A kötelességeket a)–r) -ig 18 betűbe, a jogokat a)–k) -ig 11 betűbe szedi a törvény. Kötelességeket még inkább, ellenben a jogokat sajnos kevésbé ismerik az érintettek, ez személyes tapasztalatom.

Hogy a közügyeket törvényes keretek között mennyire befolyásolhatják a pedagógusok, a következő példák mutatják: „a gyermek, tanuló érdekében együttműködjön munkatársaival és más intézményekkel” (pedagógus kötelességeiből) és „szakmai egyesületek tagjaként vagy képviselőjeként részt vegyen helyi, regionális és országos közneveléssel foglalkozó testületek munkájában (pedagógus jogaiból).

A „más intézményekkel” (kötelesség) és más testületekkel (jog) való kapcsolat, mint lehetőség, túlmutat az osztálytermeken illetve intézmény falain.

²⁶ Magyar Katolikus Lexikon (Szent István Társulat, Budapest, 1993, 7. kötet, 423. old.)

A pedagógus munkaerejének és munkaidejének megítélése megosztott, ami bizonyosan régóta így van. Hamar kialakulhatott, hogy munkája a tanóra végeztével még nem ért véget. Vitára ad okot, vajon mennyi időre van szüksége egy tanítónak, és az hogyan mérhető és minősíthető? És vajon e konkrétan a tanítási órán kívüli teljesítményben pontosan miként választható szét a főmunka és hivatástudattól vezérelt egyéni munkája? És ha már e két tényező szétválasztásáról beszélünk: valóban el kell-e azt választani? Tudniillik a pedagógus iskolai feladatának alapvető igényeként is értelmezendő a pedagógus szakmai élete; az ember szuverenítésában szétválaszthatatlan arculatokkal él. Azt gondolom, megosztottságra nem ad okot a törvény, hiszen mindenek mellé rendeli a „kötött munkaidőn túli” esetleges teendőket.

Szükséges olyan személy, aki felméri és becsüli a beosztottja szakmai munkáját, annak növendékeire, intézményre, környezetre, városra, stb. gyakorolt hatását. Legyen az intézményvezető, az intézményvezető helyettes vagy akár valamely városi előljáró, stb. ezt optimális esetben ezt érzékelni tudnia kell.

A 62. § írja: „(5) A pedagógus heti teljes munkaidejének nyolcvan százalékát (kötött munkaidő) az intézményvezető által meghatározott feladatok ellátásával köteles tölteni, a munkaidő fennmaradó részében a munkaideje beosztását vagy felhasználását maga jogosult meghatározni.

(6) A teljes munkaidő ötvenöt-hatvanöt százalékában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidő) tanórai és egyéb foglalkozások megtartása rendelhető el. A kötött munkaidő fennmaradó részében egyéb feladatokat lát el.

(7) Az intézményvezető a kötött munkaidőben ellátandó feladatok elosztásánál biztosítja az arányos és egyenletes feladatelosztást a nevelőtestület tagjai között.”

A pedagógus-típusonként más-más százalékban kell a heti óraszámhoz számítani a nevelés-oktatással lekötött részt, a kötött munkaidő minden esetben 80%. Az alábbi táblázatban a zeneiskolában dolgozó, két leggyakoribb pedagógus munkakörben alkalmazott munkavállaló teljes heti munkaidejének lebontását írom le. Azért fontos ez, mert ezek az időkeretek azok, amelyekben a pedagógus belső vagy kirendelt munkában részt vehet.

Pedagógus munkakör	Heti óraszám (nevelés-oktatással lekötött munkaidő)	Kötött munkaidő	Kötetlen munkaidő	Teljes munkaidő
Teljes	22-26 óra	32 óra	6 óra	40 óra

állású	(a teljes munkaidő 55-65%-a)	(a teljes munkaidő 80%-a)	(a teljes munkaidő 20%-a)	
Félállású	11-13 óra (a teljes munkaidő 55-65%-a)	16 óra (a teljes munkaidő 80%-a)	4 óra (a teljes munkaidő 20%-a)	20 óra

A 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet rendelkezik a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról. A 7. szakasz pedagógusok munkaidejének beosztása, 17. §-a a neveléssel-oktatással le nem kötött munkaidőt 23 pontban, az egyéb nem tanórai foglalkozásokat a)–m) -ig 13 pontban sorolja fel.

Egy zeneiskolában dolgozó pedagógus könnyen megfelel a kormányrendelet szabályainak, sok tekintetben reá íródottnak mondható. Nem a munkaidő nyilvántartás százalékokra bontás papírhalmazokat nem kímélő számításai ellen, avagy mellett megállapítható tény: egy zenetanár számára a hangszeres tanórákon kívüli foglalatosság életelem, és valószínű a zeneiskolai rendszerű zeneoktatás kezdete óta ez így van.

A zenetanárok helyzetét mérlegelve, a következőre jutottam. Inkább a kötött munkaidő helyettesítési, felügyeleti, előkészítő részét kellene átkonvertálni, mert ezek a zenepedagógiában fogalom szintjén sem igazán léteznek. Kitölthető házon belül, de ugyanolyan indokokat lehet sorolni a kötetlen rész szükségességére is. Rendkívül hasznos volna a külsős ügyek lebonyolítására, amelynek majd jól látjuk, szinte minden eleme önkormányzathoz kötődik. Eddigi tapasztalatom alátámasztja, hogy inkább kevésnek tartom a 4 órát, mint kötetlen időt.

Zenepedagógus feladataihoz sorolandó, jelölöm az önkormányzati kötődést:

	FELADATKÖR	KONTAKTPONT ÖNKORMÁNYZATHOZ
a)	a hangszerek javításának és hangszervásárlás megszervezése	önkormányzati tulajdonkezelés
b)	kottabeszerezés és kölcsönzés	beszerzéskor: önkormányzati tulajdonkezelés
c)	iskolán belüli koncertszervezés	kommunális létesítmény használata, közművelődés
d)	társintézményekben való koncertszervezés	kommunális létesítmény használata, közművelődés

e)	egyéb külső fellépések	közművelődés
f)	versenyeken, találkozókra való részvétel	helyi viszonylatban: közművelődés, kapcsolatépítés egyéb helyszínen: képviselő
g)	kották előkészítése, fénymásolása	- („szellemi értékteremtés”)
h)*	hangszerelés, átiratok készítése, zeneszerzés	- („közvetett munkavégzés”)
stb.		

*A h) feladat ambiciózus művésztanár munkájából fakad, ami visszahat növendékeire, pedagógiai és előadóművészi munkájára. Alapvetően áll ez a ritka feladatkör azon zenetanárra, aki zeneszerző diplomával rendelkezik, ezáltal ez munkavégzésének eleme.

- a) A hangszerek javításának elintézése többlépcsős: általában elmondható, hogy magam viszem el a hangszert a műhelybe, mert én tudom meghatározni a növendék hangszerén keletkezett pontos hibát. Erre a növendék koránál fogva nem képes, szülei pedig még annyira sem értenek hozzá. A javítást követően én megyek vissza a hangszerért is, mert a javított hangszert szakszerűen csak én tudom ellenőrizni, tanuló vagy annak szülei nem. Mivel a hangszerjavító műhely – magyarországi viszonylatban – csupán néhány nagyobb városban működik, a tanár hangszerjavítás és –vásárlás miatt minden egyes növendékéért külön, rendszerint sok kilométer utat megtesz, és sok időt áldoz. Vásárlás esetén: tájékoztatás, árajánlatkérés, vásárlás lebonyolításának segítése, hangszerválasztás. Önkormányzati tulajdonú hangszerek ügykezelése és vásárlása.
- b) A kottabeszerezés és kölcsönzés is olyan feladat, amelyért olykor el kell menni. Ebben az esetben elsősorban nem a növendékek személyes kottájáról van szó, hanem iskolai kottabeszerezésről vagy egy iskolai koncerthez szükséges (amely kottatárban nem található) kottakölcsönzésről. Nem várható el, hogy minden kotta elérhető legyen az iskolai kottatárban, de az sem vezet igényes munkához, ha egyedül csak az iskolában található kottákat használjuk. Munkaeszközbeszerzésnek minősülő tevékenység.
- c) Az iskolán belüli koncertek szervezése rendszeresebb feladat, mint a félévente egy, vizsgaerőjű megmérettetés, amelyet a tanterv előír. Ilyenek pl. tanszaki, hangszercsoportonkénti (pl. fafúvós), iskolai, tematikus (pl. évfordulós) koncertek.

A zeneiskola életét gazdagító, tehetséges növendékeit kielégítő fellépési lehetőségek, zenei ünnepek (pl. magyar kultúra napja), kisebb-nagyobb rétegeket, növendékcsoportokat megszólító hangversenyek (pl. kreatív zenei műhely nagyobbaknak, kurzusnap) éltetik a zeneiskolát. A zeneiskola az éves munkatervében közli. Programtípustól függően városi közművelődési szerepvállalás.

- d) A külső fellépéseknek két nagy csoportja van: a társintézményekben való fellépés és egyéb városi eseményeken való fellépés. Előbbi inkább tervezett, amíg a másikban sok az improvizatív szervezési elem. Társintézményekben történő koncertek pl. óvodai műsor, hangszerbemutatók, zenei népszerűsítő műsorok. Városi programok, intézményközi szereplések.
- e) Egyéb külső fellépéseknek is két csoportja van: az előre tervezett, mert a pedagógus készül rá, és az előre kiszámíthatatlan, mert rendszerint a fellépés alkalma előtti utolsó napokban érkezik. Pedig két-három héttel korábban sem biztos, hogy elegendő idő áll rendelkezésre egy zenei produkció összeállítása. Előfordulnak tehát munkaterven kívüli felkérések is, elsősorban a város önkormányzatától, vagy egy közeli másik köznevelési intézménytől, vagy egy városi rendezvénytől (amelyet szintúgy város támogat, rendez, vagy kér fel). Sok felkérés időközben érkezik, ám amelyekhez ugyanolyan pedagógiai munka szükséges (felkészítéstől az előadásig), mint bármely más fellépéshez. A közművelődésre való hivatkozással sokszor az önkormányzat érdekelt, mint a zeneiskola.
- f) A munkatervben vállalt külső fellépések a regionális, megyei, országos szakmai versenyek, találkozók, szakmai napok, kurzusok, a zeneiskolai hagyományos zenei tábora, nemzetközi zenei tábor. Ilyenkor a pedagógus nemcsak zeneiskoláját, hanem városát és munkáját támogató önkormányzatát is képviseli.
- g) A kották előkészítését és fénymásolását külön említem, mert ez időigényes feladat. Meglehet, egyes növendékeknek szánt egy-egy lap előkeresése nem tűnik sok időnek, de azt zongorakíséret kottájával együtt a növendék, a zongorakísérő és magam számára kiválasztani több száz zeneműből, fénymásolni már idő. Egy csoportos zeneórára szükséges több tucat oldal kottáról (természetesen a megfelelő szólamkottákkal, ami mind más és más), nem is beszélve. (A felelősség ilyenkor is nagy, hiszen, ha nincsen megfelelő kotta, vagy egyáltalán nincsen, akkor nincsen

mit játszani.) Munkánk szerves része, ehhez nem kötődik különleges önkormányzati kapcsolódás.

- h) A hangszerelés, átiratok készítése, zeneszerzés nem általánosan minden zenepedagógusra jellemző, de egyes művésztanároknál magával értetődő. (Pl. egyszerűbb olykor leírni egy darabot, amit megszerezni nem lehet, mert nincsen a piacon.) Az önkormányzat büszke lehet és foglalkoztathatja az ilyen tehetséget.

5. A MŰVÉSZETOKTATÁSBAN RÉSZTVEVŐ PEDAGÓGUSOK HIVATÁSTUDATA. A ZENEISKOLA KÜLDETÉSE ISKOLÁN BELÜL ÉS KÍVÜL

Lényeges, hogy a **hivatásban** mindig van valami plusz, ami szétfeszítvén a munkavégzés kereteit, az egész emberi létezészt nemesíti. A hivatástudatú emberben nem válik élesen ketté a dolgozó ember és a magánember. Ez nem zárja ki azt a tényt, hogy a pihenő- és szabadidőhöz való jog minden embert megillet. Az emberi létezés magasabb célja mutatkozik meg a hivatásban, amely több mint az ön- és családfenntartás, az élethez szükséges javak megteremtése.²⁷ A hivatásos ember a „teremtő erő” áramlás sodrásában él, amíg a dolgozó ember pusztán munkáját végzi saját életerejét és tartalékait morzsolja fel. „A hivatás annyi, amilyen lelkesedéssel csinálod.”²⁸ A munkaidő és szabadidő elegyében élő zenepedagógus számtalan örömben részesül: sokan irigyek emiatt. Közülünk sokan végzik valóban e pályát hivatásként, a zeneiskola tanárait, diákjait, a szülőket, a közönséget számtalan esemény, rendezvény motiválja együttműködésre, amelyben kötelező és önkéntes munkák felváltva vannak jelen.

A zeneiskola küldetése elsődlegesen az, hogy a zenében gyerekek örömet leljenek. „Az amatőr zenész vagy profi muzsikusz bizonyos értelemben távol áll egymástól. Miként az előzőnek a zene pusztán kedvtelésből eredő foglalatosságot jelent, legfőbb hobbiját, kreativitásának sajátos kifejezési formáját, másnak szívét-lelkét gyógyító legfőbb „gyógyírt”, vagy intelligenciájának, műveltségének nagyra becsülendő kiteljesedését jelenti, addig a második az élete munkáját fekteti a zene művelésébe. Számukra a zene túl van csakis a szórakozás és szórakoztatás szintjén, tudatosan, bizonyos keretek között, de valójában a zeneirodalom teljes repertoárjára nyitottan művelik azt.”²⁹

²⁷ Vö.: Maslow-féle szükséglet-piramis, ahol az alapvető emberi szükségletek legalul, az önmegvalósítás vágya legfelül található.

²⁸ Susan Elizabeth Philips amerikai író, <http://www.lelekcafe.hu/idealis%20hivatas> (Letöltés: 2014.12.30.)

²⁹ Fülep Márk: Eredményesség és öröm a zenetanulásban (Parlando, 2014)

Ámbár ez nem mond ellent Németh László tollából származó gondolatnak, miszerint „a pedagógusi hit, mely inkább a természet, mint nézet dolga, kettőt tételez fel: hogy az emberek (az eddiginél különbbé) nevelhetők, s hogy (az eddiginél többre) taníthatók.”³⁰

A hivatástudat értelmezése megkerülhetetlen szegmense egy olyan dolgozatnak, amelyben a zeneiskola és a „vele egy utcában működő” önkormányzat közötti kapcsolatot kívánja elemezni. Hivatás tekintetében ugyanis az ember humánus létezése kerül középpontba, legyen tanár vagy művész, s a vele szemben álló (a másik fél) tanuló vagy gyermek.

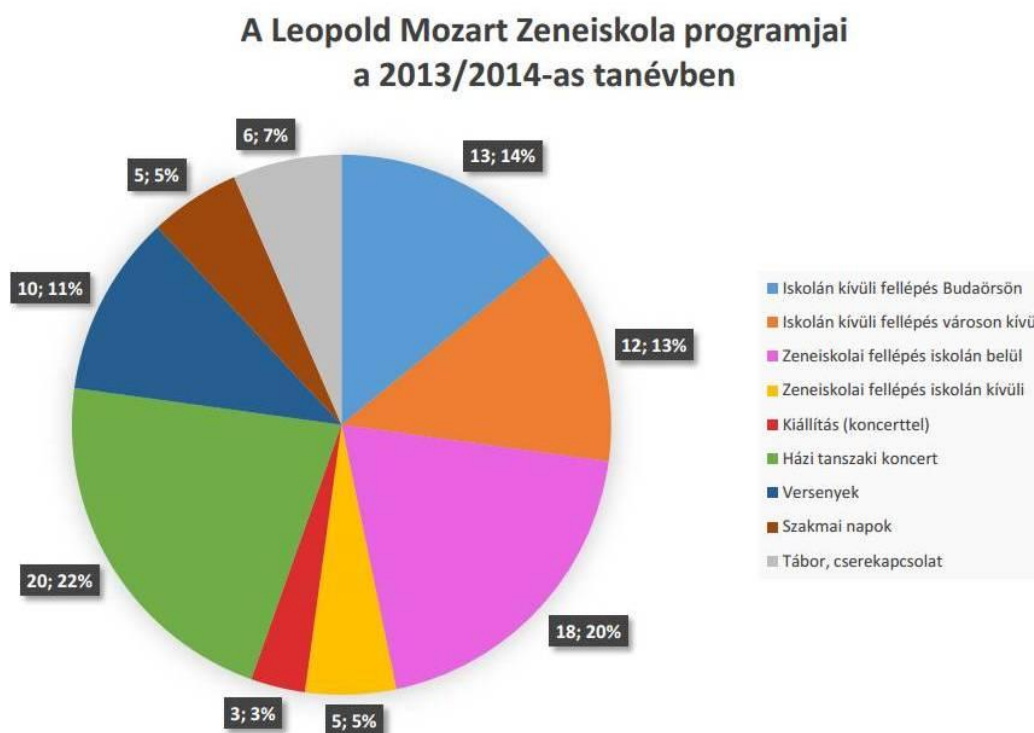
Értelmezésemben a gyermeket, mint embert, **állampolgárt** definiálom. A tanár-diák reláció tehát felnőtt-gyerek magatartást ugyanúgy jelent, mint ember-ember viszonyát, ami –példának okáért– egy budaörsi ember másik budaörsi ember kapcsolatáról is szólhat. Lehetséges, akár egyik, akár mindkét fél számára az intézmény helye (példámban Budaörs) nem megegyező lakóhelyével, azaz az önkormányzati működtetésű intézmény a találkozási pont. A tényállás etikusságára való tekintettel nem főérv a hovatartozás. Nagyobb volumenű közoktatás megszervezését érintő kérdéseket felvethet ugyan (például ha az iskola vonzáskörzete sok települést érint), de az önkormányzat alá tartozó feladatok vállalása alól (legyen az munkáltatás és / vagy fenntartás) magát az önkormányzatot sem kívánom felmenteni. Optimális esetben és (tanár) ember – (tanuló) ember vizsgálatakor budaörsinek tekintem mindkettőt, ha a köznevelési intézmény (példám útján haladva) nevezetesen Budaörsön található. Ha a köznevelési intézményen belüli cselekvésről van szó, akkor azért, ha az intézmény vonzáskörzetében történő (és ezáltal intézményre valamilyen hatást gyakorló) cselekvésről, akkor azért. Egy adott településen egy köznevelési intézmény az intézményt működtető települési önkormányzat –lehetőségeihez mérten, természetesen– teljes körű szolgáltatását kell, élvezzen, függetlenül attól, hogy az intézményben dolgozó tanárok, alkalmazottak és tanuló gyermekek illetve azok szülői, gondviselői, hány százalékban tartoznak az adott településhez.

Egy köznevelési intézmény funkciójánál fogva akkor is szellemi és lelki életet tölt be, ha a településhez kötődő személyek száma kisebb. Egy zeneművészeti ágban működő alapfokú művészeti iskola abban az esetben is a környék zenei központjává válik, ha a benne lévők agglomerációból gyűjtött személyekből állnak. Sőt, éppen azért válik zenei

³⁰ Németh László: Pedagógiai írások (Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1980, 66. old.)

központtá, mert egyedülálló. Egyedülállósága pedig vonzó szellemi-lelki kisugárzással rendelkező települést eredményez. Ezen állítások a zeneművészeti ágra különösen igazak, annak ellenére, ha hozzá nem értők számára a haszon kézzel nem fogható, az eredmény tömegesen nem látható, a siker nagy mértékekben nem tapasztalható, anyagi értelemben –az oktatás nonprofit jellegénél fogva– rövidtávon nem mérhető. Persze, ha megvizsgáljuk, hogy egy zeneiskola növendékei milyen védett életet élnek (a fentebb említett szellemi-lelki védőpalást alatt), akik miatt nem kell hatóságilag eljárni, romlástól vagy megrontástól megmenteni, az anyagi haszon. Egyszerűbb tehát azt számolni, mennyibe kerülne, ha a gyermek zenekari próba helyett drogfüggők társaságában rontaná egészségét, és válna az ingyenes nyújtott, ám sok-sok pénzbe kerülő³¹ állami köznevelés - közoktatás csődjévé.

A 6. ábra azt mutatja meg, hogy mennyi esemény történt egy tanévben, a budaörsi zeneiskolában.

6. ÁBRA

³¹ Nkt 2. § (1) „Az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve az első szakképzettség megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közszolgálati feladata.”

A diagramon jól látszik, hogy a városban történő szereplések százalékos aránya igen magas, az ún. külsős fellépés 14 %, ehhez adódik hozzá a közvetlen zeneiskolai indíttatású, de városi helyszínen megvalósult esemény 5%-ban, összesen 19 %.

A képen látható diagram valamennyi programja az Önkormányzat valamilyen arányú támogatását élvezi, legalább a helyszín biztosításával.

A kiállítások, egyes szakmai napok zárókoncertjei, esetleg a cserekapcsolati, vagy testvérvárosi koncertprogram főpróba-szerű előadása, bemutatása a Város előtt nyitva állnak, jelesebb eseményeket az Önkormányzat kiemelten támogat, a többit részben.

A vizsgákat leszámítva minden esemény publikus és díjtalan.

A képen látható programok a zeneiskola éves munkatervéből váltak valóra, a szoros értelemben vett pedagógiai kötelességek (vizsgák, tanszaki koncertek, tehetséges gyerekek koncertje, tanári koncert) mellett önként vállalt extra eseményeket is tartalmaz (számtalan iskolán és városon kívüli esemény, nívós fellépés, külföldi szakmai cserekapcsolat). Extrának számít a művész és diák közös produkció, amelynek Budaörsön nagy hagyománya van. Minden olyan nevezetes alkalom, amely közönsége nem fér be a zeneiskola közepes kamaratermébe, nagyobb termék igényét veti fel, ilyenkor kapjuk ingyenes használatra a Színház és Művelődési Ház színháztermét, a Városháza tanácstermét vagy udvarát, vagy egy újjépítésű iskola nagy auláját.

Az iskolán belüli és külső fellépések egyaránt fontosak, mindkettő típusnak más az üzenete. Ezért mindkettő rászorul a megbecsülésre és támogatásra. Mivel belépőjegyárat nem szedhetünk (egyszer volt bérletes próbálkozás, sajnos alább maradt), nehéz elmagyarázni, hogy ettől még egyes művészi és művésztanári koncertek színvonala lehet magas. Egy írásomban ezért neveztem a budaörsi Leopold Mozart Zeneiskolát a „helyi Müpának”, még ha kissé nagyzólónak is tűnik, egy-egy koncert alkalmával színvonalában mégis hihetetlen szellemi és lelki értékek hordozójává tud válni a kamaraterem!

Ezek azok a pillanatok, amikért a hivatásos pedagógus, önként és lelkesedésből, a közösség szolgálatában kultúrmissziót teljesít, és amely joggal helyezhető be a közművelődés és a város kulturális életének színtereibe. A közösségi megnyilatkozást kívánja, nemcsak a tanár, (ebben az értelemben művész, előadó, alkotó), hanem az őt ismerők köre, illetve akiket ez által további motivációkra serkent. Ilyen motiváció a próbákra járás, felkészülés, gyakorlás, hangszervásárlás, egyéb ötletelések, közösségi élet

szervezése, társadalmi munka, szociális munka, közművelődés szervezés, művészeti csoportosulások létrejötte, stb.

Haladjunk hát tovább azon az úton, amely egy település életének kiteljesedéséhez vezet, és nézzük meg, milyen jelenségek kötnek össze egy zeneiskolát az önkormányzatával?

A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT

1. NÉHÁNY SZÓ A VÁROSIASODÁSRÓL ÉS KÖRNYEZETÜNKRŐL

Modern kori társadalmunk önkormányzata és zeneiskola morális munkaviszonyának értekezése előtt érdemes elsőként a jelenkor emberének helyzetén elidőznünk. Földünket az előttünk álló évszázadban sok probléma megoldása várja: népességrobbanás, fogyó erőforrások, ivóvízkérdés, termőföldkérdés, környezetszennyezés és éghajlatváltozás. Társadalom- gazdaság- természet egyensúlyának megteremtésén kell fáradozni és nem elveszni a technika és tudományok anarchikus fejlődésében, a kelet-nyugati általános (nem csak politikai!) szembenállásban, gazdasági világválságban, stb.³² A mai Magyarország zeneiskolája és települési önkormányzat jelenlegi működésének feltérképezéséhez nélkülözhetetlen némi háttértudás a világot befolyásoló globális gondokról – mert ezek mellé ágyazódik be mélyen a zeneoktatás finanszírozása is. Témámhoz hívom segítségül a népességügyet, leginkább azért, mert az alapfokú művészetoktatás városi kialakulása, központosított szakmai irányítással nemes elveken alapszik: szakmaiságának hitele az összefogás, ugyanúgy, mint a kezdetben létrejött egyházi iskolák esetén: anno jelentős zenei koncert- és iskolaközpontok létesültek (Budapest, Berlin, Mannheim, Velence, Montserrat).

„Az ENSZ mai népességheloszlási előrejelzése szerint a világ jelenlegi 6,2 milliárdos létszáma 2050-re valahol a 7,9 milliárd és 10,9 milliárd közötti szintre fog emelkedni. **A század közepére a világ népessége várhatóan túlnyomórészt városban fog élni**, többnyire trópusi területeken, és jelentősen öregebb lesz a mainál.”³³ A városi létforma más, mint az ősi paraszti kultúra, amely kezdetlegességénél fogva alighanem egyetlen tényezőre építette mindenkori létét: az ember létfenntartásának biztosítására és Isten iránti félelmére.

³² Dr. Habil Bertalan Péter: A globalizáció és a tudomány c. előadása nyomán. Forrás: http://www.kanizsatiszk.hu/docs/bertalan_peter.pdf (2014. 12.30.)

³³ A világ helyzete 2002; Föld Napja Alapítvány kiadása; Robert Engelman, Brian Halweil, Danielle Nierenberg: A népesedésről és az élet jobbá tételéről; A világ számokban 165. old.

„A lakótelepülések (városok, falvak, csoportosan és területileg szétszórta lakott helyek) a társadalmi-gazdasági fejlődés folyamán kialakult és az emberi közösségek állandó tartózkodására használt létesítménycsoportok.” A csoportosulási életforma, a közösségi életre való igény nyomon követhető, s akár fejlődő mezőgazdaságra, vagy iparra, közlekedési csomópontokkal magyarázzák a településlétesülések okát, az emberi közösségek kulturális életét ezek egyaránt szabályozzák, az alapvető hétköznapi élet színtereivé lettek. Mi következik még ebből? Hogy a városvezetésnek nagy szerepe van a település állampolgárok rendelkezésére álló élettereinek kialakításában, konkrétan a társasági-kulturális élete betöltése terén is, amelyeket pl. a zene színpada is igényel.

A települések a középkor végéig többnyire kaotikus városszerkezetet teremtve épültek. A tudatosan megtervezett városfejlesztés a XIX. század elején kezdődött (pl. Szeged árvíz utáni újjáépítése). Hazánkban –a megalopolisztól eltekintve– valamennyi településforma fellelhető: agglomeráló hatású milliós várostól a kisvárosig. Az ipari forradalmakat követően a szántóföldeken feleslegessé vált munkaerő tömegesen költözött a városokba (lásd urbanizáció).³⁴

A település, bármely típusú legyen is, meghatározott *természeti környezetre* épül, „települ” rá. A természeti környezet paraméterei meghatározzák az ott élő lakosságot érő környezeti hatásokat (klíma, időjárás, geológiai adottságok), ezt a helyileg kialakult uralkodó termelési mód (ipari, mezőgazdasági, közlekedés stb.) módosíthatja.” A természeti környezet határozza meg az ott élő emberek egész életét. A lokális kulturális élet alapvető szükségleteiről a korábbiakban³⁵ már írtam.

„A települések a történeti hatások és előzmények következményeként, többféle szempontok szerint strukturálhatók. A szerkezeti elemek – ha egy várost mint a településformák történelmileg „legfejlettebb” típusát nézzük – az alábbiak: lakóterület, ipari terület, zöld terület, forgalmi terület, városkörnyék, agglomerációk rekreációs területek, parkerdők, mezőgazdasági művelés célú területek.

A városiasodás lényegében elszakította az embert az őt körülvevő természettől, a modern városokban manapság a természeti környezethez történő visszatérés tendenciái

³⁴ „Magyarországon az urbanizációs trend végeredményben megegyezett a XIX., XX. századi világtendenciával, csak kisebb mértékben a világ nagy városaihoz képest, ám ugyanolyan környezetidegen népességkoncentrációt okozott a szántóföldekről bevándorolt munkanélküli. 1870-ben pl.: az ország lakosságának 25%-a lakott városban, 1990-ben 50%, bár ez nem kizárólag az aktív mobilitás, hanem részint közigazgatási változások (pl. várossá minősítések, település-összevonások) következménye.” (Lásd következő hivatkozás.)

³⁵ Vö.: Közművelődésről (16. old.) és a közösségteremtésről (22. old.) szóló fejezetek.

észlelhetők, amely az élet minden területén megmutatkozik. A kulturális élet iránti igény, a régi időkkel azonosan ugyanúgy megmaradtak, hiszen érzelmi közlésre alapvető szükséglete van az embernek, így a kulturális önkifejezésére és a művészetek adta szellemi-lelki kielégülésre is (lásd Előszó.) Talán mélyen ez az oka annak, hogy az emberek vágyják a szabadtéri rendezvényeket. Budaörsön, Törökbálinton és hasonló kisvárosoknak nagyon szép hagyományaik vannak, mint pl. szabadtéri koncert Sörfesztivál, hurkafesztivál. Az egyházi események sokasága is természethez kötött, mint Úrnapi körmenet, Passiójáték. Számos hagyományos tevékenység kötődik szabadtérhez, mint a disznóvágás. A sváb nemzetiséggel tarkított városokban különösen szép szokásokkal találkozhatunk.

Egy települést, annak tagoltságát és környezetét tehát elsősorban a lakóterület, majd a többi városrész és a városkörnyék határozza meg. A lakóterületek kisebb egységekre, építési ütemekre, ún. lakótömbökre oszlanak, amelyek lakókörzetté, lakónegyeddé, kerületekké szerveződnek. „A közigazgatási célú szerveződés azonban gyakran az aktuális közigazgatási ideológia, politika függvénye, és nem követi a településszerveződés logikus elveit. A lakóterületen kapnak helyet a kereskedelmi, közigazgatási, egészségügyi, oktatási, kulturális és egyéb infrastrukturális szolgáltatási és kommunális intézmények.”³⁶

Az állam tehát nagy erővel igyekszik szervezni a városok életét: szennyvízcsatornáktól kezdve az utakig, az óvodáktól a nagy bevásárlóközpontokig. De vajon a tömegeknek szóló termelés és kiszolgálás mennyire harmonizál a helyi emberek életérzésével, emberi leleményeivel, kultúrájával, tradicionális gyökereivel?

Az imént említett kulturális-társadalmi eseményeknek köztéri helyszínek kellenek. A települési önkormányzat feladata a helyi emberek életérzésének harmóniakeltése és nem az idegen hatások gyors hozamú elárverezése és a még meglévő értékek szétszórása, akár városépítés, divatosan nemzetközi mércéjű „kultúracsinálás”, vagy utolérhetetlen médiumok, stb. árán. A zenekultúrának ebben is kulcs szerepe van, mert a művészet megannyi módon kifejlesztette a maga környezet- és társadalomkímélő magatartásformák organikus, természetes társadalmi kereteit.³⁷

³⁶ Dr. Dési Illés szerk.: Környezetegészségtan JGYTF Kiadó Szeged 1995; Dr. Vetró Gábor: Településegészségügy; 111-113. old.

³⁷ Agócs Gergely: A társadalmi dimenziók és a hagyomány megkerülhetetlensége (Kútbanézők. Az Academia Lusi et Artis Művészetpedagógiai Egyesület folyóirata, 2004/10. 74-80. old.)

Valamennyi településtípus, a természeti környezettől történő elidegenedés foka szerint egészségkárosító hatású. Összkomfortossá tenni a városvezetés feladata. Budaörs, Törökbálint és környéki települések ma már tudatos környezetkímélő programokkal figyelnek a fejlődés egészségmegőrző hatásaira. Szerencsére sokan vannak, akik gondot fordítanak arra, hogy pl. egy rendezvény milyen körülmények között történjen, ezt a gondolkodásmódot még sokaknak el kell sajátítani. E hatások kivédéséhez, kezdetben „ösztönösen”, majd tudatosan kezdtek kiépülni a települések ún. **infrastrukturái, kommunális létesítményei**. Az infrastruktúrák a társadalmi-gazdasági tevékenység zavartalanságát biztosító alapvető létesítmények rendszere, mint a lakás, közművelődés, közlekedés, közművek, stb. A lakosság kényelmi, szociális, egészségügyi, művelődési, stb. igényeit kiszolgáló városi közösségi életterek az ún. kommunális épületek. Ilyenek az bölcsőde, óvoda, általános iskola, üzletház, orvosi rendelő, de a zeneiskola is.³⁸

Gondolatom vezérfonalának mottójául szolgálhat még a következő idézet: „A fiatalok maguk alakítják ki, hogy a tér és az identitás miként válhat a hálózat [azaz társadalmi / térbeli folyamatok] mozgatórugójává.”³⁹ E körforgást igyekeztem a 7. ábrával szemléltetni:

7. ÁBRA

Mindenkori államérdek az állampolgárok életének védelmezése, és függetlenül mindenféle globális változástól (avagy éppen azért) az állam a lakosság felé a települési önkormányzatok közvetlen irányítását, védelmét biztosítja. Ennek jegyében érdemes tovább gondolni, mi a feladata a helyi érdekű kormányzásnak?

³⁸ Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések kéziszótára nyomán (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994, első kiadás, 347. és 409. old.)

³⁹ Vidra Anikó: Fiatalok térhasználata; Ifjúsági korszakváltás (Ifjúság az új évezredben Belvedere, Szeged 2004, 146. old.)

2. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT

2.1. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK, RENDELKEZÉSEK

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény

Az **önkormányzati rendszer** mai formája a rendszerváltáskor alakult ki, működését az önkormányzati törvény szabályozza. Az önkormányzatokat alapvetően két nagy csoportra oszthatjuk: megyei és települési (község, város, főváros és kerületei) önkormányzatokra. Az önkormányzás általános értelemben azt jelenti, hogy valamely közösségnek, testületnek joga van ahhoz, hogy ügyeit önállóan intézze, önmaga kormányozza, vezesse. Létezik többek között egyházi, egyesületi, kamarai, társadalombiztosítási önkormányzat. A jogállam a helyi önkormányzatokban lelheti meg egyik fő tartópillérét. Az erős önkormányzatok lévén politikailag és társadalmilag az önszerveződő helyi hatalomgyakorlás valósul meg, élve sokrétű feladat- és hatáskörökkel „kifejezik a helyi közakaratot, megjelenítik a helyi érdeket.”⁴⁰ Az önkormányzatok kulturálisan pedig az ország egyéni arculatának arcvonásai.

Hazánkban 1990. szeptember 30-tól lépett helyi önkormányzás a negyven esztendő tanácsrendszer helyére. Így megtörtént a polgári korban már működő két nagy alrendszer, az önkormányzati és az államigazgatási alrendszer visszaállítása. Ezt az önkormányzati reform egyrészt épített hazánk önkormányzati hagyományaira, másrészt figyelembe vette az Európai Tanácsnak 1985-ben elfogadott dokumentumában, az Helyi Önkormányzatok Európai Chartájában foglaltakat.⁴¹

A magyar közigazgatás reformjának fontos állomása a **Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény**. Legfontosabb változás, hogy a korábbi törvényekkel ellentétben a kormányhivatal szerepe megerősödött, ezzel párhuzamosan az önkormányzatok gazdasági önállósága erős államigazgatási korlátok közé került. A finanszírozás kötöttsége erősödött, és főszabály szerint az önkormányzati hitelviszonyok létesítéséhez is államigazgatási engedélyre van szükség. Hangsúlyosabbá

⁴⁰ dr. Kilényi Géza: A közigazgatási jog nagy kézikönyve (CompLex Kiadó, Budapest, 2008.; 221. old.)

⁴¹ dr. Kilényi Géza: A közigazgatási jog nagy kézikönyve (CompLex Kiadó, Budapest, 2008.; 221. old.)

váltak az önkormányzat kötelező feladatai, az új törvény feltételekhez köti az önként vállalt és átvállalt feladatok biztosítását. Az önkormányzati vagyont a nemzeti vagyon részeként határozza meg. A polgármesterek szerepét erősítette a képviselő-testülettel és a jegyzővel szemben.

„Az új Alaptörvény szakított az önkormányzatiság autonomista, alapjogias, településközpontú felfogásával. Szemben a korábbi Alkotmány szabályaival, az új szabályozás hangsúlyozza az önkormányzatoknak a közigazgatáson belüli, az államigazgatással szorosan együttműködő jellegét.”⁴² Az önkormányzati önállóság visszaszorult, ellenben az államigazgatás befolyása erősödött.

A helyi önkormányzásról szóló törvény Alapvető rendelkezések kimondja: A helyi önkormányzás során „érvényre jut az állampolgári felelősségérzet, kibontakozik az alkotó együttműködés a helyi közösségen belül.” Kötelessége demokratikus módon kifejezni és megvalósítani a „helyi közakaratot” (I. fejezet 2.§) A polgárok a helyi népszavazás során jelölteket állíthatnak saját érdekeik képviseletére. (3.§ (4))

Bár a helyi közügyek kiemelten a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátásához (4.§) kapcsolódnak (villamos-energia, távhő, gáz, ivóvíz, szennyvízelvezetés, stb.), az önkormányzás a jogosultsági feladatokat mégis más a sorrendben nevesíti:

„a) Támogatja a lakosság önszerveződő közösségeit, együttműködik e közösségekkel;

b) erősíti a település önfenntartó képességét, feltárja lehetőségeit és hasznosítja saját erőforrásait;

c) egyes közszolgáltatások igénybevételét rendeletében feltételekhez kötheti.”

A település közösségeinek (lakosság) humánus önszerveződése, egymással való együttműködése határozza meg a kívánt közellátást, közszolgáltatást, stb. és nem fordítva.

Az önkormányzatok zeneiskolához köthető kötelező feladatai előtt, az ország pénztárcájának törvénybe öltött ismerete elengedhetetlen. Országunk rendelkezésére álló pénzügyi keretek előirányzatairól a **2013. évi CCXXX. törvény Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről** rendelkezik.

⁴² Interjú Nagy Marianna jogásszal, az ELTE ÁJK dékán helyettesével, HVG (Forrás: http://www.hvgorac.hu/sites/portal/Default.aspx?page=journal&article=interju_hoffman_istvan.htm) (Letöltés: 2014.12.30.)

A közintézmények költségvetését meghatározza szakmai feladatok tekintetében az ágazati minisztériumok költségvetése, üzemeltetési és egyéb kiadások tekintetében a helyi önkormányzás költségvetése. E két anyagi forrásból áll össze az anyagi keret. (A KLIK feladata un. likvidálási tervben előindítványozni és átvezetni a költségteleket.)

A költségvetés a XX. fejezetben tárgyalja az Emberi Erőforrások Minisztériumára (továbbiakban: EMMI) vonatkozó finanszírozásokat, amelyek között alcímekre bontva megtalálható a közoktatás (4. alcím), a nemzetközi kulturális kapcsolatok (8. a.), kulturális alapítványok (26. a.) is. Lényegesek ezek a későbbiekben tárgyalt kulturális együttműködések miatt.

A korábban említett 2011. évi CLXXXIX. törvény Alapvető rendelkezése ugyanakkor a kölcsönös együttműködés elvére figyelmeztet, mielőtt áttérne a főfeladatokra és hatáskörökre. Elindulok annak keresésére, mit tehet és mit nem a települési önkormányzás az alapfokon működő művészeti iskola életében...

2.2. DÖNTŐ VÁLTOZÁS: 2013. JANUÁR 1.

2012 telén sorsfordító változás elé nézett az ország. A kormányzat hosszú mérlegelés és előkészítés után létrehozta a Klebelsberg Intézményfenntartó Központot (továbbiakban: KLIK), amelyről minden köznevelési intézményvezető „Tájékoztató levél” címmel kapott értesítést 2012. december 21-én. Az országos átadás-átvétel átállás általános nehézségekbe ütközött, amit úgy gondolok, elsősorban a levelek olvasásának és értelmezésének késése okozott.

2012. december 5-én az EMMI közleményben adta ki a következőt:

„Az iskolák a KLIK létrehozását követően továbbra is a helyi közösségeké maradnak. Az önkormányzatok nehéz anyagi helyzetét megkönnyítendő az állam átvállalta a fenntartói feladatokat, és bizonyos esetekben, az önkormányzatok külön kérésére, a működtetést is.” „Az állam a köznevelési rendszerben kialakult igazságtalan különbségek felszámolása érdekében minden önkormányzati iskolában fenntartóként magára vállalta

2013. január elsejétől a pedagógusok bérkifizetését, a szakmai irányítás feladatait és költségeit.”⁴³

2012. decemberben véget ért az önkormányzati fenntartású köznevelési intézmények fenntartói joga (kivétel az óvodák). Az eddigi önkormányzati fenntartású iskolák állami fenntartásba kerültek át. Ez kb. 2500 köznevelési intézmény átvételét jelentette, amely 126.000 pedagógust és több mint 1,2 millió tanulót érintett. A Kormány a **Klebsberg Intézményfenntartó Központ**ról szóló **202/2012. (VII.27.) Korm. rendeletben** (3. § (1) c)) az állami köznevelési közfeladatot ellátására fenntartóként a KLIK-et, a Fenntartó képviselőjében pedig az eljáró tankerületi igazgatót nevezte ki.

A **nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény** (továbbiakban Nkt.) (74.§ (1)) alapján az KLIK fenntartásába kerülő minden, köznevelési feladatot ellátó intézménnyel kapcsolatos fenntartói, valamint egyes irányító jogokat és kötelezettségeket az Intézményfenntartó vett át.

2013. január 1-jével az állam átvállalta tehát a fenntartói feladatokat, sőt, önkormányzat kérésére a működtetést is. Az intézmények átlagosan a felét (!)⁴⁴ működteti az állam, az erre a célra alapított KLIK szervezetén keresztül. Az átvett intézmények 198 tankerületbe tömörültek, a KLIK hivatali tevékenységei külön szigorú szabályozások alatt működnek.

Az Nkt 74.§ (4) bekezdése alapján a köznevelési intézmények működtetői feladatát a települési önkormányzatok látják el. Az átadás-átvétel **az önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről 2012. évi CLXXXVIII. törvény** alapján valósult meg.

Alapvetően a KLIK, mint fenntartó, a települési önkormányzat, mint működtető funkcionál. A köznevelési rendszer működését az állami költségvetés, a fenntartó és a működtető hozzájárulásai szavatolják, amelyek fenntartó típusonként eltérően strukturálhatók.

A KLIK főfeladatának az iskolák szakmai irányítását tartom: a szakmai koordinációt, a közalkalmazottak fölötti munkáltató jogkör megalkotását, a szakmai

⁴³ <http://klik.gov.hu/az-emberi-eroforrasok-miniszteriuma-kozlemenye> (Letöltés: 2015.03.29)

⁴⁴ Forrás: <https://www.google.hu/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=m%C5%B1k%C3%B6dtet%C3%A9s+a+klik+ben+a+telep%C3%BCl%C3%A9si> (Letöltés: 2014.11.30.)

munkaerők előmenetelének segítségével, továbbképzések irányításával, a szakmai munkák rendszerezésével, feltérképezésével. A működtetői funkció olyan intézményeknek kíván alternatívát nyújtani, ahol az önkormányzat cselekvőképessége korlátolt, vagy egyáltalán meg nem oldott.

A **működtető** (megyei vagy települési) önkormányzat kötelessége, hogy a köznevelési közfeladat ellátás céljait szolgáló ingatlanok az ingatlan rendeltetésének megfelelő, a hatályos köznevelési, tűzvédelmi, munkavédelmi és egészségügyi előírások szerinti üzemeltetéséről, karbantartásáról gondoskodják. Az önkormányzat üzemeltetői és azzal kapcsolatos technikai „köznevelési feladat ellátáshoz szükséges vagyonelemek funkcionális szinten tartásával kapcsolatos feladatokat”⁴⁵ lát el. Köteles a működtetéssel kapcsolatos közterheket, költségeket, díjakat viselni, gondoskodni az ingatlan vagyonvédelméről.

Köteles előteremteni, hogy az ingatlanban, tehát épületben, tantermekben olyan állapot uralkodjon, hogy azok a köznevelés színvonalát és biztonságát ne veszélyeztethessék. A működtető feladata a szükséges eszközök, taneszközök, anyagok, áruk, szolgáltatások megrendelése, átadás-átvétele, raktározása, készletek pótlása. Működtetni, karbantartani a köznevelési intézmény szakmai alapidokumentum foglalt feladatellátáshoz szükséges technikai berendezéseket, javítani, karbantartani, a tulajdonában lévő taneszközöket, és újakat beszerezni.

Feladata az iskolaépület állagmegóvása, ám a szükséges rekonstrukcióra, épületfejlesztésre – pályázati úton – állami támogatást kell kérnie. A fenntartóval való előzetes egyeztetést követően jogosult a taneszközök beszerzésére is, azzal, hogy a fenntartónak azokon ingyenes használati joga keletkezik.

A taneszközök állományára vonatkozó szabályzat a **20/2012-es kormányrendelet XVII. fejezetében** olvasható, valamint a rendelet **2. mellékletében**. A művészeti iskolákra vonatkozó általános (4.) és az egyes művészeti ágak, tanszakok szerinti lebontására vonatkozó **(4.1.1. Zeneiskola)** eszköz felszerelési előírás is itt olvasható. Hangszerállomány tekintetében például a KLIK-re vonatkozó felelősség az adott hangszer tanulónővendéklétszám 30%-a kötelező. Ennek ismerete ellenére előfordul, hogy a

⁴⁵ Részlet a Valamennyi állami fenntartásba kerülő köznevelési intézmény igazgatójának címzett levélből. (Forrás: http://klik.gov.hu/download/f/f0/70000/tajekoztato_level_intezmenyvezetoknek.pdf, 3. oldal, Letöltés: 2015.03.29.)

zeneiskola költségvetési kérésének egyes elemeit elsőként (próbaként?) átirányítják a KLIK-hez. Olvastam ilyet hangszerállományra, névadó koncert megrendezésére, nyomtatóra vonatkozólag is.

Alapvetően szét kell választani az önkormányzati működtetést és a KLIK által garantálandó eszközállományt. Az önkormányzat a berendezési tárgyak 30%-áért, pl. szék, asztal, tükör, KLIK a szakmai munkához tartozó eszközök 30%-áért hangszerek, kottaállvány, stb. felelős, ezért nyújt a működtető önkormányzat csak akkor támogatást, ha tud, a minimumot meghaladó igénylés esetén. Azt tapasztalom, nincsen kidolgozva az ügyintézés protokollja.

Az önkormányzati működtetés két fajtáját különböztetjük meg: 1. karbantartás (ami állandó és azonnali) és 2. felújítás (következő évi költségvetésre soros), ezek elbírálási módusa is más. Például bele kell vonni a **Városépítési Irodát**. Nagy felújításra (pl. épület-átalakítás) régebben is évekig várni kellett. Egy új zeneiskolai épület építése például városfejlesztési lehetőség, amely közvetlenül a zeneiskolát, közvetve egész várost és környezetét érintheti.

Minden területnek megtalálható az önkormányzaton, **Polgármesteri Hivatalon** belüli szakmai osztálya, kisebb településeken erre elegendő kevesebb ember, nagyobb településeken, mint Budaörs több iroda is dolgozhat. Ennek bemutatására készítettem az 1. mellékletet. A zeneiskola felől tekintve tudni kell, kihez forduljon az ember.

A 26/2013. (II.12.) Kormányrendelet

Az Nkt 52. Felhatalmazó rendelkezések fejezetében a 94. § (1-4) felhatalmazza az oktatásért felelős és más minisztereket, valamint a Kormányt, hogy a köznevelés milyen egyes elemeit szervezzék meg, hozzák létre, és tegyék cselekvőképpé. A (4) bekezdés q) pontjában és **az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény** (109. § (1) 33.) alapján a Kormány kiegészítésül megalkotta a **26/2013. (II.12.) Kormányrendeletet**, amely **a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet módosításául** a következőkkel egészül ki: **A köznevelési intézmény működtetésére vonatkozó finanszírozási felelősség** (V/A fejezet). 44/A. § A köznevelési intézmény Nkt. 76. § (1) és (3) bekezdés szerinti működtetési feladatát ellátó (működtető) települési önkormányzatot az Nkt. 74. § (6a) alapján megkötött egyedi működtetési szerződés alapján a 8. mellékletben meghatározott

- a) működtetési kiadásokra kiterjedő kötelezettség terheli, és**
b) tevékenységekből származó bevétel illeti meg.”

E melléklet a köznevelési intézményeket működtető települési önkormányzatok finanszírozási körébe tartozó dologi kiadások és bevételek körét tartalmazza. A kiadásokat 21, a bevételek további 4 pontban definiálja.

„44/B. § (1) A köznevelési intézmény működtetése keretében a köznevelési intézményt működtető települési önkormányzat **kötelezően felel** az állami intézményfenntartó központ részére ingyenesen használatba adott **minden olyan dolog működőképességéért**, üzemszerű használatának biztosításáért, **amely a köznevelési intézményt működtető települési önkormányzat tulajdonában van** és a 8. melléklet alapján a köznevelési intézményt működtető települési önkormányzat finanszírozási körébe tartozik.

(2) Nem kötelező feladatként a köznevelési intézményt működtető települési önkormányzat - az állami intézményfenntartó központtal az Nkt. 74. § (6a) bekezdése alapján megkötött egyedi működtetési szerződésben - **kizárólag szakmai feladatellátás körébe tartozó dologi jellegű kiadásokat átvállalhat**, illetve az őt megillető bevételről lemondhat az állami intézményfenntartó központ javára. Az állagmegóváson túl jelentkező rekonstrukciós, fejlesztési költségek fedezése már nem kötelező a működtetőnek, de ehhez az állam pályázati úton támogatást nyújthat.”

Az önkormányzatnak az intézmény működtetésével összefüggő bevételeit és kiadásait alapfeladaton (szakfeladaton) **kell kimutatnia** a könyvvizsgálata során (44/C. §).

A 44/B. § (2) kimondja, hogy a működtető az fenntartó hatáskörére rábízhatja magát, amely létrejöhet bevételének átruházásával, vagy együttműködés kezdeményezésével. Mindez egy újszerű eljárások lehetőségi körét vetíti előre.

„Az önkormányzat az állammal szembeni konfliktusaiban alapvetően érdekelt a területi koalíciók kialakításában, belső és külső szövetségesekben. Ezek a szövetségesek lehetnek a lakosság legkülönbözőbb csoportjai, a civil szervezetek, a gazdaság képviselői, de az adott állami szervvel kialakult konfliktusban ellenérdekelt egyéb állami intézmények is, köztük olyanok is, amelyek a településen találhatók. S noha a település gazdaságához, társadalmához inkább kötődő szereplők esetében nagyobb a helyi

koalícióban való részvétel esélye, mint a regionális, országos érdekekhez kapcsolódó aktorok esetén, a regionális érdekek szerint is létrejönnek helyi szövetségek.”⁴⁶

Lényegesnek gondolom, hogy a települési önkormányzat és az állami intézményfenntartó kapcsolatában miként érvényesül a metszéspontban álló intézmények létezése. A köznevelési intézmények, a közművelődési intézmények, civil szerveződések mekkora életteret kapnak, kire számíthatnak. A jó kapcsolatnak, a jó kommunikációnak itt is jelentősége van.

2.3. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT FELADATAI A ZENEMŰVÉSZETI ÁGBAN MŰKÖDŐ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI NEVELÉS-OKTATÁSBAN

Az **önkormányzat SZMSZ-ében** szabályozza belső működésének rendjét. Fejezetenként a képviselő-testület, majd a képviselő-testület szakágak szerint szétválasztott bizottságai kapnak részletes leírást működésüket illetően, mivel a feladatok első számú címzettjei maga a képviselő-testület. Az egyes településrészeken élő lakosság önszerveződő képessége erősítése céljából törvényes lehetőség van településrészi önkormányzatok létrehozására is, amely szintén e dokumentumban kap helyet. Ezután a tisztségviselők, a polgármesteri hivatal és a társulás, végül fórumok, népszavazások, majd a vagyon és gazdálkodás alapjai szerepel az SZMSZ-ben.

Külön számozott hosszú mellékletekben van a városvezető tisztségviselők és a bizottságok feladatai és hatásköreiről, külön a nemzetiségi önkormányzatokkal való együttműködési megállapodások rögzítése.

Az SZMSZ mellékletei között kap helyet egy fontos dokumentum, az **önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatai**. A kötelező feladatok alapjogon egyenlők, fontossági sorrendben egymás mellé rendelve. A Budaörs Város Önkormányzata 8 oldalnyi terjedelemben (SZMSZ 4. melléklet, lásd II. melléklet) foglalja össze a feladatokat, a hozzárendelt jogszabályi alappal párhuzamba állítva és helyenként a feladatellátás módját (általában szerződésfajták megnevezése) és mértékét is sorjázza.

⁴⁶ Magyarország településkörnyezete – Területfejlesztés MTA 2000, „Magyarország az ezredfordulón” –Stratégiai kutatások könyve, Szerk.: Enyedi György; Horváth M. Tamás és Szirmai Viktória: Településmenedzsment; Az önkormányzat és az állam konfliktusai, 267. old.

Budaörs: „Működtető kifejezi azon szándékát, hogy gazdasági lehetőségei függvényében a jövőre nézve is hozzájárul a Fenntartóval kötött külön megállapodás alapján a budaörsi székhelyű köznevelési intézmények magas színvonalú fenntartásához.”⁴⁷

Jó példának tartom a Budaörs-féle megállapodást, mert vagyoni helyzetéhez mérten kíván hozzájárulni köznevelési intézményei fejlődéséhez. Egy adott város gazdasági mutatóihoz kell mérni a város lehetőségeit, de fordítva is igaz: a városnak intézményei fejlődését lehetőségei között kell látnia. Perspektíva, távlatos gondolkodás, amely „szellemi és lelki gazdagságot” teremt.

A települési költségvetésből ténylegesen zeneiskolába extra kiadásuk terhére fordítható anyagi keret ugyanúgy évről-évre változó, mint bármely más költségvetés. Fix finanszírozási megoldással még nem találkoztam: ugyanis a szakmai kreativitásból (és igényekből) összeállított költségvetési igény mindig magasabb, mint amekkora összeg jut a megvalósulásra. Nyilvánvalóan, az önkormányzatok is spórolnak.

A zeneiskola költségvetésének terhére a finanszírozott tételek:

	megnevezés	program/tételcím példák	megjegyzés
1.	szakmai dologi kiadások (szakmai anyag/készlet beszerzés, iskolai programokhoz kapcsolódó szerződések	tábor/szállás nemzeti ünnepek/koszorúk magyar kultúra napja/honoráriumok költészet napja/honoráriumok kamarazene nap/honoráriumok városházi nagyhangverseny/honoráriumok zene világnapja/honoráriumok névadó nap/honorárium+kottaköltség művésztanári hangverseny/honoráriumok kiállítás/installáció, hangszer szállítás hirdetések/nyomdai munka évkönyv/nyomdai munka vesperás ünnepi kiadvány/nyomdai munka jutalom/kották, stb. + nem betervezett költségek: pl. hegedűtető javítás, párasító berendezés, zongoraszék javítás, hangszerjavítások, hangszertisztítások, vonós hangszerekhez gyanta, húr, vonószőrözés, trombitadugattyú javítás,	városi sajátosság
		nyomtató lámpa, kameraállvány hangszerek tárgyalóasztalok tanári szobába	előtte KLIK

⁴⁷ Részlet a Megállapodás c. szerződésből, amely létrejött Budaörs Kistérség Többcélú Társulása és Budaörs Város Önkormányzata, valamint KLIK között, 2012. 12. 13-án.

		Német nemzetiségi rendezvény	elutasítva, finanszírozza a felkérő!
		külföldi szakmai kapcsolat/utazás	elutasítva
2.	Megbízási szerződések (járulékos SZJA és EHO)	városházi koncert zene világnapja	elfogadva
		honlap fejlesztés névadó nap/megbízási szerződés művésztanári hangverseny/megbízási szerződés	előtte KLIK
3.	Reprezentáció és e egyéb természetben adott juttatások	minden jelentős hangverseny felsorolva	korábbi gyakorlatnak megfelelően elfogadva
4.	nagy értékű tárgyi eszköz beszerzés (felhalmozás)	hangversenyzongora 200.000 Ft érték fölötti trombita	előtte KLIK

A táblázatban Budaörs Város éves költségvetési táblázatát használtam fel, amelyet a Leopold Mozart Zeneiskola kiadásaira folyósított 2014-ben. A táblázat természetesen csak példa, szándékosan kerültem az adatok felhasználást, elképzelhető, hogy máshol egyes elemek másként vannak megfogalmazva, de döntő különbség nemigen lehet. A táblázatom bemutatja, hogy a költségfajta megnevezése négyfelé strukturálja a kiadások neveit. Az kért és kapott összegek között direkt kapcsolat nincsen, semelyik sem következetesen ugyanannyi, több vagy kevesebb. Valóságban leginkább az utóbbi a jellemző, de számadatokba nem szándékozom belemenni.

A zeneiskola szakmai tervezése így nem lehet könnyű, ám az előre való tervezést valószínűsítem legjobb megoldásnak, illetve a fontossági sorrendek mérlegelését.

2.4. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT SZEREPE A TELEPÜLÉS KULTURÁLIS ARCULATÁBAN, A HELYI KÖZMŰVELŐDÉS IRÁNYÍTÁSÁBAN

Mindezek után a ráfordított anyagi kiadások tekintetében a hasznos, a kevésbé hasznos, és a haszontalan közötti különbség megkülönböztetése célravezető. Egy települési önkormányzatnak is jól kell sáfárkodnia vagyonával. Hiszen semmilyen anyagi támogatás sem születhet meg kellő és illő döntés-mérlegelés nélkül.

Amint az ember: „A fogyasztók kiadásainak tekintélyes része olyan javakra irányul, amelyekről állítható, hogy nem szükségesek a kényelemhez vagy a létezéshez, csak élvezetesebbé teszik az életet. Ezek a vásárlások mindent magukba foglalnak, az apró mindennapi kellemes dolgoktól –édesség vagy szódavíz– a nagyobbakig, mint például tengeri utazás, ékszer vagy sportkocsi. Az ilyen árucikkre kiadott költség nem feltétlenül jelent vádat a világméretű fogyasztói osztály ellen, mivel a gondolkodó emberek nem értenek egyet abban, hogy mi jelenti a túlzott fogyasztást. Azonban az ezekre költött összegek mégis jelzik a számos országban létező fölös vagyont. **Valójában a túlzott költségek nem érzékeljük annyira, mint amennyire költségesnek találjuk a szegények alapvető kielégítését. A megfelelő ételkészítés, ivóvíz és alapfokú oktatás biztosítása a világ legszegényebbjéi számára mind elérhető volna kevesebb pénzből, mint amennyit az emberek kozmetikumokra, fagyalatra és állateledelre költenek.**”⁴⁸

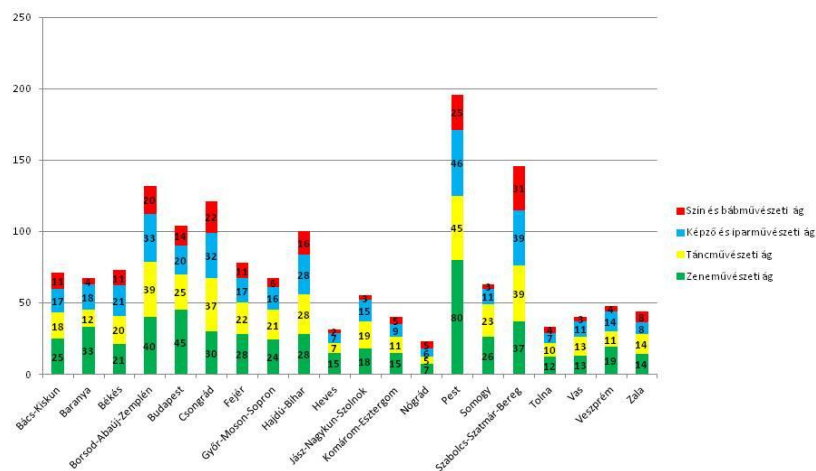
A dolgok megítélésében tehát különbözőek vagyunk, a művészet halhatatlansága ma már közhely, a művészetek megbecsülésének az emberi gyarlóságból és lustaságból fakadó általános hiánya pedig érződik. A sport az egészséget, a zene a lelket nemesíti, a tudományok az elmét serkentik. „A zene *lényegéből fakadóan* értékesebb a sportnál.”⁴⁹ Tudták már ezt az ókori görögök: tudományokra, sportra és művészetekre egyaránt szüksége van az egészséges emberi individuumnak.

Hála emberi természetünknek, tudjuk, hogy a művészetre valamilyen módon mindig szükségünk van. Hazánk társadalmát a környező kultúrák szerencsés találkozása évszázadok óta élteti, az itt élő hagyomány kimeríthetetlen kincsesbánya. Magyarok büszkesége ez: a művészetekre való fogékonyságot, a művészetoktatás igényét mutatja az alábbi grafikon.⁵⁰ (8. ábra)

⁴⁸ Gary Gardner, Erik Assadourian, Radhika Sarin: A fogyasztás mai állása; A fogyasztás számokban A cikkben közölt táblázat megdöbbentő adatokkal szolgál: 2002-es adatok szerint a világon 18 milliárd dollárt költöttek kozmetikumokra, 17 milliárd dollárt állateledelre csak USA-ban és Európában, 15 milliárdot parfümökre, 11 milliárdot fagyalatra Európában, miközben az éhség és rosszul tápláltság felszámolása 19 milliárdba, mindenkinek jutó tiszta ivóvíz 10, minden gyermek beoltása 1,3 milliárd dollárba került. (A világ helyzete 2004; Föld Napja Alapítvány kiadása, 24-25. old.)

⁴⁹ Jon Elster: A társadalom fogaskerekei; Osiris Kiadó 1997; Társadalmi intézmények 159. old

⁵⁰ Török Szabolcs a KLIK köznevelés-igazgatási főosztályvezetője

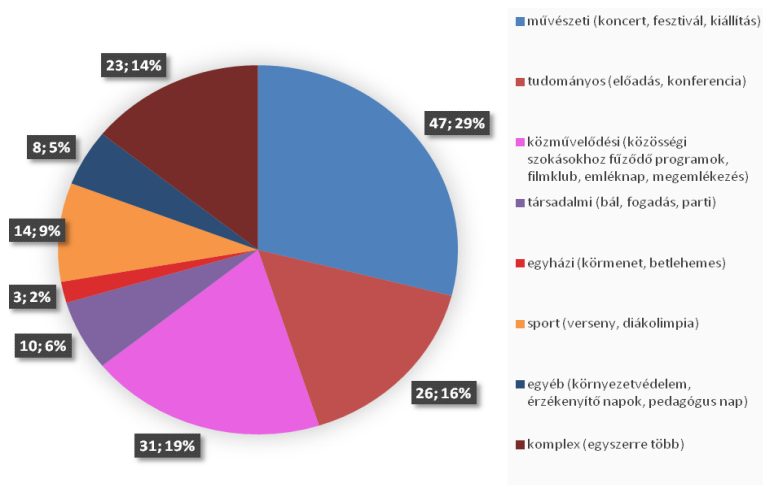
8. ÁBRA

A helyi városi élet felvázolásaképpen tanulmányoztam a Budaörs Város Önkormányzata által támogatott rendezvényeket. A rendezvényeket Járasi Anikó⁵¹ rendezvényszervező elmélete szerint csoportosítottam, olyanokat, amelyeket az Önkormányzat támogatott. A céljuk, jellegük szerint csoportosított rendezvényekben nem szerepeltek, ezért eltekintettem olyan típusútól, mint magáncélú, kereskedelmi, katonai rendezvény.

A diagramon (9. ábra) feltüntetett rendezvények döntő többségében a város által (részben vagy egészben) támogatott rendezvények. Mivel rendezvénytípus érdekelt a statisztikai adatok kizárólag az eseményfajta számára (és százaléka) vonatkoznak: többnapos fesztivált is egy alkalomnak tekintettem, egy hosszabb rendezvény előfordulása nem növelte a statisztikai adatot. Megjegyzendő, nem sok van ilyen, s ami van, az ugyanúgy komplex rendezvénynek számít. NB.: nem is tartottam szükségét a napok számlálásának, mert kimutatásom nem vonz maga után egyéb számadatot (pl. költségek), megmaradtam a puszta tájékozódás szintjén.

⁵¹ Szécsiné Járasi Anikó az SZTE JGYPK Andrológia és Művelődéstudományi tanszék tanára, az identitáskutató műhely tagja. Népszerű könyve, a Rendezvényszervezés oktatási segédanyag.

Budaörs város által támogatott rendezvények 2014-ben

9. ÁBRA

A diagramon jól látszik, hogy a város jelentős anyagi keretet folyósít művészeti jellegű programokra, tehát a művészeti és művelődési alkalmak számának igen előkelő helye van. A város azonkívül a sport támogatásáról híres. A támogatottak körében a zeneiskolám ugyanúgy benne van, mint más közművelődési intézmények vagy civil szervezetek. A támogatási kérelmeket különféle bizottságok értékelik és hagyják jóvá.

Az is tény, hogy Budaörs a leggazdagabb, legfejlettebb város hírében áll, amiből annyit tapasztaltam, hogy komoly összegeket tud adni egyes rendezvényre, saját belső és ingyenes buszjáratra, közterek szépítésére, stb. mégis a kulturális jelleg mindvégig megmarad. Nagyon ügyel a városvezetés arra, hogy a település lakosai jó közérzetben éljenek, és ebben a jó közérzetben találkozhassanak és szórakozhassanak. Új közösségi terek, új művelődést szolgáló épületek bővítése, építése, új intézmények létesítése városfejlesztési lehetőség.

A diagram csak a rendezvények számát mutatja, nem a tényleges támogatási forrásokat. Tekintettel dolgozatom témájára, kizárólag szakmai úton szeretnék haladni, ezért kevésbé tartom fontosnak és indokoltnak az anyagi mérlegelést, a rendezvény-alapú számításokkal szemben.

Azt viszont meg kell említeni, hogy a támogatást nyert civil szervezetek (művészeti egyesületek, ifjúsági és kulturális egyesület, zenekari alapítványok, dalegylet, társaság, közösség, stb.) Budaörsön nyolc költségvetésben rendszeresen támogatott civil

szervezet van, Törökbálinton „Év Civil Közössége” díj alapításán gondolkodnak, Nagykanizsán már létezik „Év Civilje” díj.

A zeneiskola művészeti tevékenységét az önkormányzat ilyen módon tudja támogatni, amely ha nem közvetlen a zenetanítást érinti, de a zenei produkció megszólalását mindenképpen: Magyar Kultúra Napja, Költészet Napja, Nyári Városházi koncert, Zene Világnapja, Márton napi vesperás, Leopold Mozart Nap, városi karácsonyi koncert ilyen alkalmak.

A zeneiskola működését az önkormányzat közvetve támogatni tudja, tevékenységét segíteni mindazon rendezvényekkel, amelyek a helyi közösségek életében és ünnepi alkalmakban megjelennek.

Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatai között (lásd II. melléklet) valóban, a zeneiskolára vonatkozó rész csupán a más köznevelési intézményekkel megegyező működtetés. A kötelező vállalások a köznevelés feladatkörben kiterjed még három tételre (pl. óvoda). Ezzel szemben a közművelődési, kulturális és sport feladatkör bőséges felsorolást nyújt. A közművelődési intézmények biztosításával és támogatásával kíván alaptámogatást nyújtani. Azon kívül saját vállalásai azok a közművelődési megállapodások és támogatások, társadalmi szervezetekkel és alapítványokkal kötött megállapodások és szerződések, amelyek elővetíthetik a városi és egyéb rendezvények megszervezését, amiben a zeneiskolának állandó jelenléte van. A könyvtár létesítményfejlesztésről és díjakról is olvasni e feladatellátások között. A minden tételhez hozzárendelt jogszabályi alap segít eligazodni a támogatások, juttatások rendszerében.

A nemzeti, állami ünnepek, az idők napjának megünneplését, egyes képzőművészeti kiállításokat, Falunapot, testvérvárosi ünnepségeket, egyes nagy egyházi ünnepeket a Polgármesteri Hivatal szervezi. Kiveszi részét olyan rendezvényekből, mint a Budaörsi Fesztivál, a Budaörs Város Napja, a Budaörsi Vigasság, a Budaörsi Adventi koncertek.

Egyes esemény tehetségnappal, gyermeknappal, városi versennyel kifejezetten a gyerekeket célozza meg, de komoly felnőtt rétegekhez szóló eseményekkel is gazdag programok tudnak megvalósulni úgy, hogy azokban a zeneiskola részt vesz.

Azt gondolom, a mindenkori városvezetés lelkiismereti feladata ezek nyomon követése, részint koordinálása, a város kulturális életének támogatása, önként vállalt

feladataiban érdekelt, hogy az színes programkínálattal, belső értékeket hordozva valósuljon meg. A koordinálást a kulturális és közművelődési ügyintézőn keresztül történik. Olykor szükséges helyszínt és időt egyeztetni a programokkal, hogy megvalósulásukat semmi ne fenyegetse.

Utolsó fejezetemben veszem sorra azokat az eseményeket, amelyek a zeneiskola vérkeringésének részét képezik. Ezt a gondolatsort azzal zárom, hogy számtalan közvetlen vagy még inkább közvetett formája létezik annak, milyen kapcsolódási pontjai lehetnek az önkormányzatnak és a zeneiskolának.

3. A PEDAGÓGUSOK PLUSZ SZEMÉLYI JUTTATÁSAINAK LEHETŐSÉGEI

„A jó iskola első számú kulcsszereplője és feltétele a kiválóan képzett, megbecsült, testileg-lelkileg jól karbantartott pedagógus. [A pedagógus] nem a nemzet napszámosa, hanem a nemzet lámpása.”⁵² – mondta Hoffmann Rózsa volt oktatási államtitkár 2010-ben. De olvassunk csak el egy véleményt a 2000-es évek elejéről.

Halász Gábor 2000-es évek első felének oktatáspolitikájáról szóló tanulmánya szerint megoldandó problémaként tekint a pedagógusbérezésre. „A 2002-es kormányváltás utáni kormányzati politika –fejlett országokat követve– egyre inkább a bérezés és foglalkoztatási szabályok rugalmasabbá tételét, valamint a versenyszférában alkalmazott emberi erőforrás-menedzsment megoldások bizonyos elemeinek (pl. teljesítményértékelés és teljesítményfüggő bérezés) az oktatás területén való meghonosodását kommunikálta.” Ez utóbbi törekvések csak töredékesen érvényesültek, részben azért, mert nem a vezetés, hanem jogi szabályozással próbáltak változásokat elérni, részben mert „a munkaerővel való hatékony gazdálkodás nem vált oktatáspolitikai prioritássá”. „A 2002 utáni nagymértékű és nivelláló hatású központi közalkalmazotti béremeléshez semmilyen emberi erőforrás-gazdálkodási stratégia nem társult. A 2010-es parlamenti választások nyomán számítani lehet a közszolgálati karriermodellhez való visszatérésre.”⁵³

⁵² Elhangzott Hoffmann Rózsa pedagógus napi köszöntőjében, 2010. Forrás: <http://valasz.hu/itthon/a-pedagogus-nem-a-nemzet-napszamosa-hanem-a-nemzet-lampasa-29863> (Letöltés: 2015.03.20.)

⁵³ Halász Gábor: Oktatáspolitikai az első évtizedben (Jelentés a magyar közoktatásról 2010; OFI 2011; 31-32. old.) Letöltés helye: http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/jelentes_2010_1004_vegleges.pdf (2014.12.31.)

Valóra vált. A pedagógusbérezés jelenkori szabályai alapján a **2011-es CXC. törvény 65. § (1)** szerint: A garantált illetményt a törvény 7. melléklet, a szakmai sajátosságokra meghatározott pótlékokat a 8. melléklet tartalmazza. „(4) Az intézményvezetőt a fenntartó, az intézményben pedagógus-munkakörben foglalkoztatottakat az intézményvezető jutalomban részesítheti, amelynek éves összege vezető esetében nem haladhatja meg a vezető pótlékkal számított éves illetményének, munkabérének tizenöt százalékát, beosztott esetében éves illetményének, munkabérének tizenöt százalékát.”⁵⁴

Az illetménypótlékokon felül a törvény lehetővé teszi, hogy az önkormányzat egyéb anyagi kiegészítéseket adjon. A pedagógusréteg alapvető, hétköznapi megbecsülése továbbra is értékes. Ezt nemcsak a szellemi, hanem az anyagi megbecsülésen is értem ezt.

Vajon a jelenkori változások felvilágosítják-e a társadalmat arra, hogy a pedagógus jelentősen hozzá tud járulni az ember jövőképehez? A mai korban szétesett családok, a kor szellemiségéből fakadó általános „térvesztett”, önmagát kereső felnővekvő nemzedék, az Y és Z generáció társadalmának problémái, a külső információk megannyi félrevezető értelmezése, a gyökeres identitást megingató számtalan idegen hatás ellen komoly fegyvertárral kell rendelkeznie a pedagógusnak. Ha megbecsüléssel társul ismeretanyaguk, akkor nagy baj nincsen. Megbecsülés persze társadalmi-gazdasági helyzet ellenére is kijár a tanárnak, függetlenül attól, milyen korban, körülmények közt élünk. A gond az, hogy egy tanárember szakmai megbecsülése nem mindig abban az órában érvényesül, amikor kellene. Másik az, hogy egy pedagógusnak egy meghatározott ismeretanyag, behatárolható szakterület megbízható forrását kell elsősorban megmutatnia és nem felvennie a versenyt a tömegkommunikációs eszközökkel, mintegy törekedve globális szélességű ismeretanyagok átadására néhány tanórába zsúfolva. „A nevelő tanár tehát nem fölérendelt értékelő tényező többé, hanem támogató, tanácsadó, munkatárs. (Bábosik, 1994) (...) A hajdani tudós tanárt felváltja az alkotó pedagógus típusa.”⁵⁵

A pedagógusbérezés, mint bármely bérezés viszont olyan ösztönző erő, amelyet az állam nyújthat. Keresetem folyósításának forrása számomra teljesen mindegy, szoktam mondani, csak megkapjam a jussom.

⁵⁴ Részlet a 2011. évi CXC. törvény 65§-ból

⁵⁵ Vö.: Sipos Imre: Pedagógus szerepek (BME TK Budapest, 2013 19-25. oldal)

Olyan önkormányzat, amelynek bevételei alapján tehetősnek mondható, erre adhat keretet. Önkormányzatnál a „labda”, képletesen. Törvényes úton erre van mód: egyrészt némileg kompenzálja azt, amelyet az állam már nem tud megfizetni, másrészt az önkormányzat megbecsülését fejezheti ki saját polgárai számára. Szerencsére, több felől hallok olyat, hogy önkormányzati költségvetésből kapnak pedagógusok némi kereset kiegészítést. A pedagógusbérezés messze nem kimagasló, de az új pedagógus életpálya-modell által bevezetett új bértábla időszerű szabályozás volt, időszerű fizetésemeléssel.

A Budaörs Város Önkormányzat önkéntes vállalásaként minden pedagógusnak, így a zenepedagógusoknak is **városi ösztöndíjat** ad. Az önkormányzat önként vállalásai között szerepel az ösztöndíjak juttatása, amelyet elbírálás alapján valamilyen mértékben mindenkit megillető munkabérbe nem számító juttatás.

Szintén az önkormányzat önkéntes vállalása alapján adományozható magas szakmai elismerésért különböző **díj**, amelyekkel egy-egy pedagógust kimagasló teljesítményéért értékel. A városban alapított szakmai díjak (pedagógus emlékérem, művészeti díj, közművelődési díj, sport díj).

4. AZ ÖNKORMÁNYZAT ÉS AZ ILLETÉKES TANKERÜLET KAPCSOLATA

Két ember kommunikációjában fontos a „közös hang”, szoktuk mondani. Lényeges, hogy „egy nyelvet beszéljenek”, különben nem tudják átadni egymásnak azt a közlést, amit szeretnének egymással megosztani. A megértés feltétele az egy és azonos nyelvet beszélés. A közös nyelvből adódik egymás információjának értéke, cseréje és csak abból következhet együttműködés. S mindez minden a kommunikálásra alkalmas eszközre illetve jelrendszerre érvényes, legyen az nyelv, gesztusok, média. Tapasztalatom szerint ez manapság sajnos ugyanolyan nehezen működik problémamentesen a hétköznapi életben, mint a napi közügyek közlésénél és értelmezésénél.

Az előzőekben leírtakat a címben szereplő intézmények definiálásakor is figyelembe kell venni. Két egymásra utalt intézmény, – mint két ember – tárgyalóképes egyetértéséhez a kommunikációjuknak kell tisztának lenni. Ennek a témának dolgozatomban külön fejezetet szenteltem.

A hivatali gépezetben elvárt kommunikáció-folyamat kultúrája ténykérdés és nem lehet személyi megnyilvánulások absztrakt és alkalmi jelensége. Ellenkezőleg, egzaktnak és állandónak kell lennie. A szöveges és írott kommunikációnak egyaránt következetesnek, logikusnak kell lennie, amelyek a távkommunikáció során, időben egymástól távol álló válaszadások folyamatában még inkább érvényesülniük kell.

Miután egy tankerület több köznevelési intézmény fenntartója, és sok esetben működtetője is, nem csupán az intézményvezetőkkel, hanem az önkormányzatokkal is hatékonyan működő összeköttetésben kell lennie. Minden fél saját munkaköri leírásának megfelelően jár el, tehát feladatot teljesít: információcserékre kerül sor, amely a kapcsolatteremtést eredményez. Nagyon fontos ez az együttműködő, partneri kapcsolat az önkormányzatokkal. Ez fenntartóként szinte napi kapcsolatot jelent az intézményekkel, működtetőként némileg kevesebbet.⁵⁶

A tankerület és önkormányzat közötti **megállapodásban** rögzíteni kell a két intézmény feladatkörét, de az évközben adódó problémák megoldására még nincsen kijárt gyakorlat, gyors ügyintézés. A két intézmény feladatot egymásnak át nem ruházhat, ám egyes költségek felmerülésénél lényeges dolog konszenzusra jutni.

Könnyen vita tárgya lehet, hogy a tankerületnek milyen kiadásai lehetnek, illetőleg ha nem tud, vagy nem akar-e kifizetni. Amíg a tankerületnek a szakmai irányítás segítése a fő feladata, a fenntartó csak a pedagógusok és nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők bérét köteles finanszírozni. A dologi kiadások, az épület karbantartásának, felújításának költségei terhelik a működtető önkormányzatot. A települési önkormányzat, mint a működtető önkormányzat a rendelkezésére álló saját és átengedett bevételek terhére végzi működtetői tevékenységét, a saját és átengedett bevételekből finanszírozza a működtetés költségeit.⁵⁷

A tankerület szakmailag koordinál, felügyeli a törvényességet, de a törvényesség határain belül nem szól bele az iskola belügyeibe, hiszen az intézmények továbbra is saját arculatukban és önszerveződésükben, saját pedagógiai programjaik alapján dolgoznak, amelyet a nevelőtestület fogad el és az igazgató hagy jóvá.

⁵⁶ A város vezetése jó gazdája a nevelésnek, oktatásnak c. riport nyomán / Beszélgetés Sárközi Márta érdi tankerületi vezetővel (Forrás: <http://kerthelyseg.hu/?p=8328>) (Letöltés: 2015.03.27.)

⁵⁷ <http://klik.gov.hu/gyik> felhasználásával (Letöltés: 2015.03.29.)

Összefogás és együttműködés, bizalom és hűség, nyitottság és segítőkészség. Talán ezek a fogalmak azok, amelyeknek leginkább kell jellemeznie ezt a mostani háromszög-helyzetet. Sajnos azt tapasztalom Budaörsön és Törökbálinton, hogy a segítő szándék sem elegendő. Az intézményvezetők életét az nehezíti, hogy korlátoztak a költségvetési keretek, amelyeket sok esetben nem is biztos, hogy jól átlátnak. Az önkormányzat adta éves költségvetésükből kell gazdálkodniuk, amelynek minden tételén címkék állnak, s amelyeket nemcsak megkapni, azon változtatni is igen nehéz dolog, ha egyáltalán van erre mód. A tankerülettől nem várhatnak anyagi segítséget.

A költségvetés megtervezésének is ugyanazon buktatója, mint amit előadóművészként tapasztaltam régebben pályázataimnál: nem lehet tudni, a kért összegnek hányadát nyeri el a pályázó. Nem közömbös az eredmény, de tudva levő: a tervezés sem, hiszen óriási munkával jár a pályázatírás, amelyeknek aztán egy része tárgytalan lesz, másik része (a megkapott maradék pénzösszeg) pedig elindul a sokszor nehezen megvalósulás útjára. A fő nehezék, hogy a nagyobb programokra kért teljes összegből elnyert kis hányad nem elegendő a pályázott program kivitelezéséhez, így aztán - nincs mit tenni-, újabb pályázás felé kell nézni. Ami még nem volna önmagában baj, csak a végeredmény valahol mégis, ugyanaz. Sokszor ugyanúgy állami kasszából történik más pályázati nyereség is, ahol ugyanúgy a kért összeg egy részére lehet számítani (vagy nem), s amelyekhez a magam feltételeit úgyszintén hozzá kell rendelnem. Dupla energia, kétszer fél haszon. Bizonyára megkerülhetetlenek ezek a bürokratikus eljárások.

Mégis, az együttműködés jogi dokumentum, tehát kötelezettségekkel jár. Az önkormányzatoknak egyenként kellett nyilatkozatot tenniük arról, hogy tulajdonjogukban lévő, köznevelési funkciót betöltő ingatlanjaik gondját viselik és azzal együtt a benne folyó munkakörülményeit is alkalmassá teszik.

„A működtetés, ami az önkormányzatokkal partnerségben valósul meg nemcsak üzemeltetés, mert a pedagógusok, szülők az önkormányzattal vannak kapcsolatban. Az oktatás színvonalát államnak és önkormányzatnak kart karba öltve, hálózatos rendszerben kell felhozni egy minőségi szintre, ami hosszútávon tud eredményeket produkálni.⁵⁸” - mondta 2012-ben Marekné dr. Pintér Aranka, a KLIK akkori megbízott elnöke. (Jelenlegi elnök Hanesz József.⁵⁹) Rátaláltam egy, az elnök asszonnyal folytatott terjedelmes

⁵⁸ http://onkormanyzat.szekesfehervar.hu/index.php?pg=news_104268 (Letöltés: 2015.03.29.)

⁵⁹ Az egész országot felkavaró problémák felgyülemzése, alapvetően egy strukturálisan túl nagy méreteket öltött intézkedések hálójában önmaga áldozatává lett szervezés-irányítás miatt kellett elnökváltást a

rádióriportra,⁶⁰ amely sok korábbi megérzésemet alátámasztotta, s bizonyos oktatást érintő, és más, igazgatói, működtetői hiedelmeket is szépen elmagyaráz.

kormánynak alkalmazni. A sokféle információ összességében egy talán elsietve létesült, s még inkább talán túldimenzionált szervezet létrejöttét bírálta, Pölöskei Gáborné (köznevelési intézményrendszer fejlődéséért felelős helyettes államtitkár) szerint „túlközpontosították.” Dolgozatom témáját tekintve nem érdemes ezen elidőzni, de a KLIK rendszerének további fejlődése, alakulása végett hasznos a tényt megjegyezni.

⁶⁰ Iskolai működés, működtetés. Rádióriport Marekné Dr. Pintér Arankával, (InfoRádió – Aréna, Riporter: Hlavay Richárd): http://www.mzmsz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=996:iskolai-mkoedes-mkoedtetes&catid=1:aktualis&Itemid=7 (Letöltés: 2015. 02. 06.)

*„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog,
ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”
(Kodály Zoltán)*

A ZENEMŰVÉSZETI ÁGBAN MŰKÖDŐ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA ÉS A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT KULTURÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az előző fejezetekből következik, hogy társadalmunk kulturális életéért egy adott társadalomban együtt élők egymásért felelősek. A kultúra belső igényből fakad, amely létrejötté pillanatában hatással van a környezetre, ezért nem közömbös a kultúra célja, módja, alkalma. Egy adott települési önkormányzat ugyanúgy felelős mindezekért, mint egy iskola, de ugyanúgy a társadalmunk legkisebb emberi közössége, maga a család is. Önmagunk kultúrájáért felelősök vagyunk.

Láttuk azt is, hogy törvények, szabálykönyvek, nagy gondolkodók próbálják a kultúra nemes útjára vezérelni az emberek gondolkodását és cselekedeteit. Az állam érdeke az emberi értékek megőrzése, ápolása, a művelt társadalom. Úgy vélem, ezen alapvető gondolatok nem közvetlenül vallási, vagy nemzeti öntudatból fakadnak, hanem alapvető emberi természetből. Az ember természeténél fogva törekszik a jóra és a szépre, amelyet a világból magának tapasztalat útján meg tud szerezni, és saját maga életében meg tud teremteni.

Egy művészeti alapfokú intézmény módszereivel, nevelési-tanítás programjával, az azon átsugárzó szellemiségével számtalan alkalmat teremthet növendékei és a benne dolgozó művészpédagógusok számára a kultúra napi szintű kibontakoztatására.

Egy települési önkormányzat, anyagi lehetőségeitől függetlenül számtalan napi szintű kulturális életteremtő lehetőséget kínálhat fel lokálpatriótái számára, sőt, mint láttuk, azon is túl kistérségi, tankerületi, megyei, országos szinten, vagy akár nemzetközi illetve külföldi testvérkapcsolatai révén. A jeles napok, ünnepek, a társadalom békés együttélésében segítenek, az ünnepek embereket, társadalmi rétegeket hoz össze, ifjúságot nevelésben segíti, a felnőtt társadalmat szórakoztatja, az alkotó embereket kreatívvá teszi, ezáltal értéket közvetít, a nevelő-oktató munkát végző pedagógust pedig motiválja. A motiváció a pedagógus szakmaiságára hat, amely mint egy „szellemi hajtóerő” a

pedagógus művészi és tanári kibontakozását serkenti. Egyes rendezvények a szellemi felfrissülésért vannak, mások szórakozás puszta öröméért, egyesek a lelki táplálkozást szolgálják, megint mások a testet edzik. Igyekszem sorba szedni mindegyik típust:

Programok által:

A megemlékezések, emlénapok, városi ünnepek, fesztiválok, társadalmi jellegű alkalmak. Az ünnepi megemlékezések meghitt pillanatainak megteremtése évről-évre ismétlődő megújuló feladat. A megemlékezés, mint momentum, mondjuk egy szobor megkoszorúzása, vagy egy megemlékezés egy sírnál, viszonylag rövid idő leforgása alatt megtörténik. Minden apró részlet számít: kezdőének, beszédek, vers, zene, elbocsátás. Egy teljes nap megszerkesztése, amelyben a megemlékezések egymásra épülő sora többféle állomást tartalmaz, szintén pontos időbeosztást kíván meg. Ilyen eseményeket gazdagít a városban élő művészek szereplései, színművészekről kezdve a bábművészig, a variáció sokféle lehet. Egyes események összefonódhatnak egyházi ünnepel: ilyen komplex helyzetben a lehetőségek száma megnövekedik, de az önkormányzati szakasz mindig a programok komoly, hivatalos része marad. Ami a gyerekek ünnepi részvételét illeti: egy művészeti iskola részvételére szinte mindig szükség van.

Nagy érték, ha lehet számítani egy ilyen iskola közreműködésére! Nemzeti ünnep alkalmával ők azok, akik bemutatják nemzetünk értékeit, egy helyi tánc megformálásában, helyi képzőművészeti alkotások kiállításával, vagy népzenei keretben keresztül. Klasszikus író, költő emléknapi alkalmából a klasszikus zenei művek előadására ismertek az igények. A megemlékezést segíthetik a kötődő művészi megnyilatkozások, például egy adott költő ünnepnapján az ünnepelt költő tollából származó vers, vagy megzenésített dal előadásával. Csak egyes műsorszámok körülményei kényesek, mint később is utalok majd rá. A szabad ég alatti programok mindig más előadói lehetőségeket engednek meg, mint a zárt térben lévők. A szervező feladata az igényekhez és lehetőségekhez szervezni a programot és biztosítani a feltételeket.

A települési önkormányzat feladata, hogy milyen minőségben fordul az ünneplésen szolgálatot tevő intézményekhez, magánemberekhez. Tudniillik, fontos és lényeges, döntő és meghatározó a két dolgot megkülönböztetni: személy szerint számomra sem mindegy, hogy igazgatón keresztül tanári minőségben (tehát növendékekkel történő közreműködésre) vagy magánemberként művészi előadásra kapom-e a meghívót. Az előadás jellege miatt nem mindegy. Tanári minőségben a produkció behatárolt a

növendékek tudása és a sokszor időkorlát miatt, míg előadóművészként ez nem jellemző. Hiába kellene pl. egy bécsi klasszikus neves zeneköltőtő (Haydn, Mozart, Beethoven) opuszát játszani, ha olyat a gyerekeknek olyan mű éppen nincsen kézben, megtanulásának ideje pedig nem elegendő a felkért időre.

A tanári minőség más, mint a művészi, de amíg az előző közszolgálat, addig a másik már szolgáltatás. A megszólaló minőségnek ára van, de garancia is az értékre, és garancia arra, hogy az alkalmat, amelyhez hozzárendelték, valóban fényesebbé teszi, garantálja a szellemi-lelki többletet. A megrendelőnek (önkormányzat, városháza) ugyanakkor tisztában kell lennie azzal, hogy miből választhat és azzal élnie is tudni kell.

Egy Város Napja, egy testvérváros tiszteletére, nemzetközi kapcsolatok ápolására rendezett Jubileumi Eseménysorozat, Városi Fesztivál, nemzetiségi programok stb. komplex esemény, amelybe több program belefér, hiszen a nagyszabású programok szervezése a város kulturális élet szereplőinek minél szélesebb körének bevonásával történik. A zeneiskola ilyen esetben külön programban növendékeivel és tanáraival is fellép, és alkalom van a művésztanárok megmutatkozására is. A többnyire magas költségvetésű programokból illő a művésztanárnak honoráriumot adni.

Olyan társadalmi eseményekre, pedig mint a Batyus Bál, Jótékonysági Bál, Farsangi Bál, Idősek Bálja, Szüreti Bál, Szilveszteri Bál, szintén zenét kívánó alkalmak, ma már számos megnyilvánulási lehetőséggel. Ezeken növendékek fellépése, vagy művészeti előadás egyaránt előfordulhat. Honoráriumok fizetésére van alkalom, gyerekek fellépését sokszor étel-italfogyasztási jutalomfalatok dicsérik.

Kapcsolatteremtések, összekötések által:

A közművelődési intézményekről szóló fejezet már rávilágított arra, hogy az érintett közművelődési szféra hogyan találkozik a zeneiskola mozgásterével. A zeneiskola ugyanúgy a kulturális élet szereplője, mint a közművelődési intézmények. Önkormányzati előkészítésű, szervezésű és lebonyolítású programok esetén az önkormányzat első kézből hozza össze a feleket, akiket közös munkára kér fel, ezáltal szakmai munkaközösséget, teremt, kreatív alkotást kezdeményez. Március 15-én például összeköti az általános iskolában tanító magyar szakos tanárt, a zeneiskolában kórust vezető karnaggyal, szólistának kéri az egyik művésztanárt, aki a városi színház színművészeivel közös műsort

adhat elő, amely műsort követően fellép a zeneiskola fuvolaegyüttese, majd a közösségi házban székelő helyi néptáncsoport.

Tehát az önkormányzat feladata összehangolni és folyamatos együttműködésre ösztönözi a közművelődési, kulturális élet szereplőit az önkormányzat, intézmények, civil szervezetek kapcsolataiban.

Az önkormányzat fenntartója az óvodáknak. Ezért hasznos lehet, ha önkormányzat, ahol szükséges, közben tartja, az óvoda kulturális életét támogatja, az óvodákhoz eljuttathat a művészettel foglalkozó embereket. Ez kisebb településen vagy kisebb városban egyaránt elképzelhetőnek tartom. Az óvodákban egymást váltják a programok, amelyekhez koncerteket szívesen társítanak: Nyárbúcsúztató, Márton-nap, Adventi gyertyagyújtás, Borbála-nap, Mikulás, Karácsony, Újév, Farsang, Tavaszköszöntő, Húsvét, Anyák napja, Gyermeknap, stb. hogy néhányat említsek. A zenéléshez köthető ünnepnapok listáját a III. melléklet tartalmazza.

Gyümölcsöző kapcsolatok továbbiakat szülnek, például közös nyári tábor megszervezését, vagy egy új szakmai nap ötletét, amit aztán úgyszintén városi támogatással fog megvalósulni...

Pályáztatás által:

A polgármesteri kabinet egyik feladata a pályázatok előkészítése. Települési önkormányzat kiírhat pályázatot konkrét ügyekben, amelyek egy alapfokú művészetoktatási intézményhez is szólhatnak, de írhat olyat is, amely művésztanárnak ad lehetőséget. A kabinet feladatai között alapvető közművelődési, kulturális feladatok ellátása, ehhez tartoznak még a sportügyek is.

A jó helyi kapcsolattartás alapfeltétele, hogy a települési önkormányzattól eljussanak a megfelelő ügyintézőkön, képviselőkön a hírek az érintettekhez, az információszolgáltatás oda- és visszacsatolása mindkét fél számára fontos. Figyelembe véve, hogy az ösztönző erő, az ihlet forrása a nevezett intézmények és / vagy művésztanárok kezében van, az alapfokú művészetoktatási intézményeknek és pedagógusainak érdeke az ötletekkel, új lehetőségekkel való előállítás, az önkormányzatok felé való tényleges kifejtése, hogy abból együttműködés születhessen.

Másik forrás Budaörsön, a **Kulturális, Művelődési, Ifjúsági és Sport Bizottság**, ahová egyedi kérelmekkel lehet fordulni a bizottság időszakos üléseire. Az ilyen és ehhez hasonló szakbizottságok önálló költségvetéssel rendelkező szervek, akik részben képviselőtestületi tagokból, részben külsős tagokból állnak és az önkormányzaton működnek (lásd 1. melléklet.) Különlegesebb esetekben hozzájuk kell fordulni pályázattal, akik lehetőségeikhez mérten támogatást adhatnak. Maga is nyertem már így anyagi támogatást külföldi úthoz, lemezkészítéshez, koncerthez, musical előadáshoz.

„Néma gyerekeknek anyja sem érti a szavát” – ismert az ősi közmondás. Nem lehet egy városvezetés sem gondolatolvasó, időben kell, lássák előre a megoldandó feladatot, hogy esetleg anyagilag és városi szinten tervezhessenek, vagy az iskolát kérésük szerinti anyagi vagy egyéb forrásokkal segíthessék.

Nagy projektek esetén a szakmai megalapozottságra szükség van, a pályázatot mindenképpen komolyabbá teszi a gondos előkészítés, a részletes ismertetés, az információkban való gazdag kínálat, a mellékelt adatolt dokumentumok kidolgozottsága.

Testtelepülési kapcsolatokon keresztül:

Elsősorban gazdasági mutatók kedvező állása jut az emberek eszébe. A testvérvárosi kapcsolatok ápolása pedig nemcsak erről szól. A kulturális élet a testvérvárosi projektek során nemcsak az alapfokú művészetoktatási intézmény és a települési önkormányzat kapcsolatát erősíti, hanem épp a testvérkapcsolat révén más kötelekeket is előteremt.

Embereket hoz össze, kultúrák találkozását teremve meg, nemzeti hagyományokat erősít fel, szakmai eszmecseréket szülve, lehetőségeket eredményezve. Az ilyen programok önbizalmat adnak az embernek, büszkeséggel töltik el. Cserediákprogramok, kurzusok, táborok, találkozók, ismeretségek születése, barátságok kötése, új művészeti alkotások létrejötte, esetleg cseretanári programok mind lehetséges kifutó elemei a testvérvárosi kapcsolatoknak. Budaörsnek 5 testvértelepülése van, és ugyan legnépszerűbbnek a német mondható, a többi kapcsolat is ápolható. Budakeszinek 6, Törökbálintnak 6, Biatorbágnak 5 testvérvárosa van.

Önkormányzati támogatás lehet utazás díja vagy szállásköltség.

Egyéb lehetőségek:

Egészsejnap, érzékenyítő napok, versenyek, találkozók, táborok. Az Előszóban hosszasan tárgyalt művészetoktatás jelentősége a tehetséges gyerekek művelése felé mutat. Kötelessége ez az önkormányzatnak is, ezért szervez és bonyolít ilyen jellegű eseményeket. Zeneiskolát kis ajándéktárgyak megvásárlásával, szakmai zsűrit honoráriumokkal tud támogatni, illetve szükség szerint teremhasználati lehetőséggel, színpadhasználattal, a benne foglaltak ingyenes igénybevételeivel. Ne feledjük itt sem: a közművelődés és művészeti oktatás egyik valós találkozási pontja épp a tehetséges gyerekek körül forog, akik teljesíteni tudnak, akarnak, akkor is, ha azt nem verseny vagy találkozó hívja elő.

A zeneiskola tavaszi zenei zenetáborait Budaörs Önkormányzata minden évben a szállásdíj kifizetésével segíti.

Amelyek nem zeneiskolához szólnak, mégis van közös pont:

Amennyiben a megszólított gyerek nem zeneiskolában tanulójaként van megszólítva egyes programmal, ettől függetlenül személyisége hordozza annak jegyeit, és mint zeneiskolába tanuló növendék, zeneiskolába járó tanulóként annak kötelezettségeinek eleget kell tennie. Sokszor a tanuló viszi be zenei tudását egy általános iskolai vagy gimnáziumok rendezvényre, ilyenek például az iskolák által egyre kedveltebb tehetségkutató versenyek, kulturális gálaműsorok, szalagavatói és ballagási ünnepségek, egyéb ünnepségek, osztálykarácsonyi összejövetelek. Tapasztalatom mutatja, hogy számtalan esetben kell tudnom jól bekapcsolódnom egy ilyen folyamatban, s ilyen esetekben rossz, hogy fizikailag távol állok az iskolától, illetve nem egy egységes közös tanterv alapján tanítjuk a gyereket. Sárkódások emiatt előfordulnak.

Az önkormányzat által szervezett programok olykor széles tömegekhez szólnak, nagyon ritkán kevesekhez. A zenét tanuló ifjúság bármelyikbe bekapcsolódhat, ha azt szülei, szaktanárai javasolják, illetve szabad akarata megkívánja.

Információs szolgáltatás:

Az önkormányzat közbenjárhat a kulturális rendezvények közötti hatékony kommunikációban. A zeneiskola igazgatójával táplált jó önkormányzati kapcsolat ezért is jelentős, fontos, hogy a kapcsolatuk állandóan frissüljön, hogy az önkormányzatnak a legújabb szakmai információkról tudomása legyen. Az egységes kommunikáció lehetősége például egy városi műsorfüzet (pl. Légy OTT, csömöri kulturális információs magazin)

ÖSSZEGZÉS

Szakdolgozatomban a zeneiskola és a települési önkormányzat munkakapcsolati hálózatát igyekeztem feltérképezni. Választott témámat körültekintően igyekeztem körbejárni, hogy megtaláljam a kapcsolódási pontokat, lehetőségeket, a – napjainkban felemás megítéléseknek kitett – hivatalos köteléket a két, egymástól távol álló intézmény működése között. Mindezt azzal együtt kellett tennem, hogy az intézmények leginkább reakcióba hozható oldalait nem a hivatalos főfeladatuk felől fordítottam egymás felé. Ebben a tekintetben a tankerület, mint jelenlévő harmadik intézmény talán a vártnál nagyobb említése, megkerülhetetlen lett.

Az Előszóban rávilágítottam néhány olyan lényeges információra, amely ugyanannak az érző XX. század eleji ember vívódásainak az eredménye, mint amilyen érző emberek fáradoznak 2013. január 1-je óta azon, amelyet megreformálódott magyar köznevelésnek kell hívnunk; és amelyen keresztül hazánk közoktatásának rendszerében, egy modernizált oktatásműködtetési hálózatában működő, társadalmi kohéziójában kissé talajt vesztett generációit szeretné az állam talpra állítani, pedagógusait szakmailag megbecsültebbé tenni. A nemzetközi gyermekjogok áttekintése tükörképet vet a felnőtt társadalom elé: minden döntéshozót kötelez.

Értekezésem két fő irányt követett: első részben az alapfokú művészeti iskolát, második részben az önkormányzatot vizsgáltam, az intézményt felépítő törvények, és a működését szabályzó belső gazdasági lehetőségek, szakmai utak által.

Egyes fogalmak tisztázása miatt fontosnak éreztem olykor megállni: a városi életforma, a benne rejlő humánus ember, a közösség – tömeg viszonya, a közösségteremtés, a közjó, a közművelődés, mind olyan fogalmak, amelyek használata nélkül vizsgálódásom célja el nem érhető. Szükségesnek tartottam még jellemezni magát az embert, aki döntési felelőssége birtokában, jó kommunikációja révén teszi hatékonyvá a településen kifejtett pedagógiai és művészi munkáját. Gyakorta több szakember és gondolkozó írását tanulmányoztam, akiket a vonatkozó helyeken jelöltem.

Ezek ismertetését követően lépten-nyomon azon következtetésekre jutottam, hogy egy önkormányzat mindenkori érdeke a saját lokálpatriótáinak bárminemű védelme, azon túlmenően pedig a társadalmi élet kohézióját fenntartó eszközeinek megtartása, ápolása, generálása. A művészetnek, művelődésnek, kulturális életnek mély sajátja az a tulajdonság, hogy lelket nevel emberöltőkön át, szellemi értéket hordoz ősidőktől fogva, s amely által a hétköznapi értelemben ugyanúgy, mint ünnepnapokra vonatkozóan a zenét, mint láthatatlan állandóan jelenlévő valóságot az alapvető emberi létszükségletek forrásához származtatja.

Saját készítésű ábráim segítettek a fogalmi tartalmak közötti összefüggéseket bemutatni. Elmondható, hogy nem találtam a művelődés-szervezésnek egyetlen olyan területét sem, amelyben aktív vagy passzív szerepe ne volna a zeneiskolának és önkormányzatnak. Kettejük kapcsolatát pedig éppen az feltételezi, amit az ember külső szemlélőként első elgondolásra nem gondolna: a napi köznevelésügyi feladatokban, az agglomerációig, olykor nemzetközi kapcsolatig elnyúló pedagógiai és művészeti

lehetőségeikig, a lokális művészi megbecsülés egészen absztrakt megnyilvánulásáig az önkormányzati szerep és feladatvállalás rendre-módra tetten érhető. Különféle módon kínál alkalmat a törvény: alanyi jog, pályáztatás, kapcsolati tőke, önkormányzat saját szervezése által. Tény, hogy jobb volna, ha több anyagi forrásban bővelkedne államunk, ha általában tetemesebb művelődésre szánt finansziális dimenziókban gondolkodhatnánk, de egyrészt ennek kifejtése nem volt szakdolgozatom témája, másrészt ez a problémakör túlmutat a köznevelésügy aktuálpolitikai helyzetén, harmadrészt inkább egy átlagos (ebben az értelemben minimális gazdasági alapokon álló) működésbeli modellt próbáltam lefesteni. Dolgozatomnak nem volt tárgya, hogy az önkormányzat mindezt milyen minőségben (ti. működtetőként, vagy nem működtetőként) teszi, minthogy az önkormányzatok anyagi helyzeteihez mért lehetőségein sem kívántam bonyolult elemzésekbe, latolgatásokba kezdeni (ezek úgyis tankerülettel és más társintézményekkel kötött szerződésekben és együttműködési megállapodásokban rendezendők), ezért vetettem el a kérdőíves adatgyűjtést, és választottam inkább a szemlélődő, feltáró és részletező magatartást.

Munkámat ágrajzzal, dokumentummal, illusztráció céljából fotóalbummal zártam, amelyeknek a dolgozatba ékelését vagy túldimenzionálnak tartottam volna, vagy megtörték volna a gondolatmenet sodrát.

Úgy gondolom, az önkormányzatra jutó szerep- és feladatkör meghatározása nem szabad, hogy kizárólag a működés távolságtartó kiszolgálását jelentse. Az iskolákban felgerjedt problémák várhatóak voltak, hiszen semmilyen átalakított szervezeti struktúra nem működik zökkenőmentesen. Még sok feladatmegoldás nem állt be, sok a javítani való az intézmények közötti kommunikációban. Az önkormányzatnak, mint *települést fenntartónak* kell működnie, és azon keresztül táplálnia és koordinálnia a társadalmi élet szereplőit és működtetni a zeneiskolát. Szándékomban állt, hogy a nemzetközileg megfogalmazott alapvető emberi normák igazolványait megtaláljam az önkormányzat égisze alatt élőkre vonatkozóan, amelyeket leginkább kulturális tevékenységeik során kerestem. Remélem, hogy egyre többen kezdik majd megérezni a kis közösségekben egyedülálló ősi összetartozás ösztönét. Az állam, az önkormányzat felelőssége ténykérdés. Azt még inkább remélem, hogy az ebben rejlő lehetőségeket nemcsak megérik, hanem egyre inkább komolyabban fogják gondolni, és tenni érte. Csak akkor juthat el a globális széthullás veszélyének kitett ember, értékmegbecsülő magatartással bíró emberré, és csak ez által jut el a csábító („mindegy hol, csak ne itthon”) eszméknek kitett magyar ember egy picit vissza önmagához és eszmél rá saját kultúrájának jelentőségére.

Ha létezik intézmény, amely önmagában hordozza e nemes eszmék örökérvényű üzenetét, a külvilágtól magát inkább távol tartó, belső munkájába merítkezett tanítókkal, anyagiaktól, társadalmi tényezőktől függetlenül stabil szellemi és lelki hozzáállással, miközben egyszerre nyújt sikert, és a kultúrára éhes lelkeknek gyógyírt, a művészet múzsaít segítségül hívva, akkor ez az intézmény a zeneiskola.

IRODALOMJEGYZÉK

- AGÓCS GERGELY: A társadalmi dimenziók és a hagyomány megkerülhetetlensége (Kútbanézők. Az Academia Lusi et Artis Művészetpedagógiai Egyesület folyóirata, 2004/10.) 74-80. old.
- ARISZTOTELÉSZ: Rétorika (Telosz Kiadó, Budapest, 1999)
- A VILÁG HELYZETE 2002; (Föld Napja Alapítvány kiadása; Szerk.: Robert Engelman, Brian Halweil, Danielle Nierenberg) 165. old.
- A VILÁG HELYZETE 2004; (Föld Napja Alapítvány kiadása; Szerk.: Gary Gardner, Erik Assadourian, Radhika Sarin) 24-25. old.
- BAKOS FERENC: Idegen szavak és kifejezések kéziszótára (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994, első kiadás) 347.; 409. old.
- BORSODI MŰVELŐDÉS (BAZ Megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya közreadása, Miskolc, 1983) 32-52. old.
- BUDAÖRS VÁROS KULTURÁLIS ÉS IFJÚSÁGI KONCEPCIÓJA 2011-2016
- CSÖREGH ÉVA: Lakótelepi gyerekek (Közigazgatási és Jogi Kiadó, Budapest, 1978)
- DR. DÉSI ILLÉS SZERK.: Környezetegészségtan (JGYTF Kiadó Szeged 1995) 111-113. old.
- FÜLEP MÁRK: Eredményesség és öröm a zenetanulásban (Parlando, 2014/3.)
- GYULAI PÁL (szerk.): Vörösmarty Mihály munkái (Franklin Kiadó, Budapest, 1902-1904) VI. kötet 88. old.
- HALÁSZ GÁBOR: Oktatáspolitikai az első évtizedben (Jelentés a magyar közoktatásról 2010; OFI 2011) 31-32. old.
- HOLLÓS MÁTÉ: A szívrepesőtől a transzcendensig (Gramofon Könyvek, Budapest, 2014) 14. old.
- H. VARGA GYULA: Kommunikációs ismeretek. (Hungarovox Kiadó, Budapest, 2000)
- IVÁN ZSUZSANNA: A kommunikáció szerepe az iskola irányításában (Iskolakultúra 2000/9.) 3-15. old.
- JON ELSTER: A társadalom fogaskerekei (Osiris Kiadó, Budapest, 1997) 159. old.
- DR. KALICZ ÉVA: Esélyegyenlőség Diszkrimináció – szegregáció - integráció (BME TK Budapest, 2012) 21-23. old.
- DR. KILÉNYI GÉZA: A közigazgatási jog nagy kézikönyve (CompLex Kiadó, Budapest, 2008) 221. old.
- KRÁNITZ MIHÁLY: Legyünk a szeretet közössége! (Szent Gellért Kiadó, Budapest, 2014) 154. old.
- MAGYAR KATOLIKUS LEXIKON (Szent István Társulat, Budapest, 1993)
- MAGYARORSZÁG TELEPÜLÉSKÖRNYEZETE – Területfejlesztés („Magyarország az ezredfordulón” –Stratégiai kutatások könyve, Szerk.: Enyedi György; Horváth M. Tamás és Szirmai Viktória MTA, Budapest, 2000) 267. old.

MÁRAI SÁNDOR: Füves könyv (Helikon Kiadó, Debrecen 2010) 40. old.

NÉMETH LÁSZLÓ: Pedagógiai írások (Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1980) 32-33; 66. old.

SIPOS IMRE: Pedagógus szerepek (BME TK Budapest, 2013) 19-25. old.

VIDRA ANIKÓ: Fiatalok térhasználata; Ifjúsági korszakváltás (Ifjúság az új évezredben Belvedere, Szeged, 2004) 146. old.

Internetes letöltések:

<https://www.google.hu/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=m%C5%B1k%C3%B6dtet%C3%A9s+a+klik+ben+a+telep%C3%BCI%C3%A9si>
(Letöltés: 2014.11.30.)

http://www.hvgorac.hu/sites/portal/Default.aspx?page=journal&article=interju_hoffman_is_tvan.htm (Letöltés: 2014.12.30.)

http://www.ifjusagsegito.hu/belvedere/ifjusagi_korszakv_1.pdf (Letöltés 2014.12.30.)

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/komm_elm/index.html (Letöltés:2014.12.30.)

http://www.kanizsatiszk.hu/docs/bertalan_peter.pdf (LETÖLTÉS: 2012.12.30.)

<http://klik.gov.hu/az-emberi-eroforrasok-miniszteriuma-kozlemenye> (Letöltés: 2015.03.29.)

http://klik.gov.hu/download/f/f0/70000/tajekoztato_level_intezmenyvezetoknek.pdf,3
oldal, Letöltés: 2015.03.29.)

<http://www.lelekcafe.hu/idealis%20hivatas> (Letöltés 2014.12.30.)

<http://www.mzmsz.hu/dokumentumok/elmeleti/modszertani5.pdf> (Letöltés: 2014.12.30.)

<http://www.nefmi.gov.hu/nemzetkozi-kapcsolatok/2006/kulturalis> (Letöltés: 2015.01.25.)

http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/jelentes_2010_1004_vegleges.pdf
(2014.12.31.)

http://onkormanyzat.szekesfehervar.hu/index.php?pg=news_104268 (Letöltés: 2015.03.29.)

http://publications.europa.eu/resource/cellar/5a920774-3bb2-4906-bc8a7590d5eb7504.0010.02/DOC_1 (Letöltés: 2014.11.30.)

<http://valasz.hu/itthon/a-pedagogus-nem-a-nemzet-napszamosa-hanem-a-nemzet-lampasa-29863> (Letöltés: 2015.03.20.)

Beszélgetés Sárközi Márta érdi tankerületi vezetővel: <http://kerthelyseg.hu/?p=8328>
(Letöltés: 2015.03.27.)

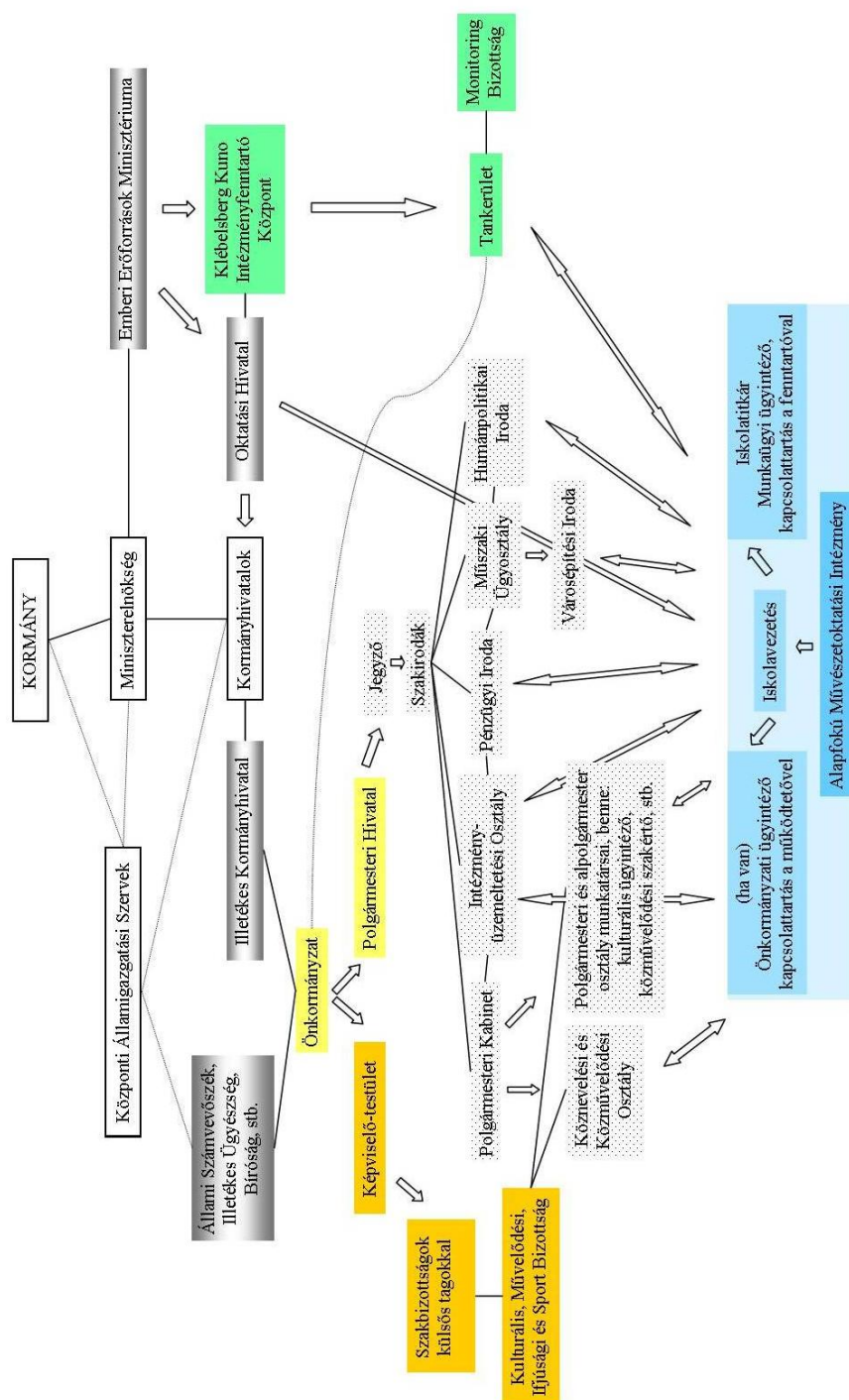
Hoffmann Rózsa pedagógus napi köszöntője: <http://valasz.hu/itthon/a-pedagogus-nem-a-nemzet-napszamosa-hanem-a-nemzet-lampasa-29863> (Letöltés: 2015.03.20.)

Iskolai működés, működtetés. Rádióriport Marekné Dr. Pintér Arankával, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ elnökével (InfoRádió – Aréna, Riporter: Hlavay Richárd):
http://www.mzmsz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=996:iskolai-mkoedes-mkoedtetes&catid=1:aktualis&Itemid=7 (Letöltés: 2015. 02. 06.)

MELLÉKLETEK

I. MELLÉKLET

Ez a szervezeti ábra csak egy példa, amely. a Budaörsi Önkormányzat jelenlegi szakmai ágrajzát mutatja be. Máshol ugyanolyan, vagy hasonló funkciókat ellátó egységek más szervezeti struktúrákban jelenhetnek meg.

II. MELLÉKLET

Részlet Budaörs Város Önkormányzatának Szervezeti és Működési Szabályzatából (36/2010. (XI.12.) Önkormányzati rendelete 109-116. oldalainak részletei)

4. melléklet¹⁷¹

	Jogszabályi alap		Feladatellátás módja és mértéke
	Kötelező	Önként vállalt	
1. Településfejlesztés, településrendezés			
Településrendezés	Mötv. 13. § (1), 1997. évi LXXVIII. tv. 6. § (1) a)		Tervező cégek megbízási szerződés útján
Helyi építészeti örökség értékeinek védelme	1997. évi LXXVIII. tv. 6. § (1) b), 57. § (2), 28/2004. (V.25.) ÖKT r.		
Településfejlesztés		Mötv. 13. § (1)	
Értékvédelmi támogatás (pályázat)		28/2004. (V. 25.) ÖKT r.	Műemléki szakértői tevékenységet ellátó cégek megbízási szerződés útján

Várokozonyi telenkes megváltásból		ÖKT r.	
Zöldzsák akció, várostakarítási nap		Költségvetési rendelet	
4. Köznevelés			
Köznevelési intézmények működtetése	2011. évi CXC tv. 74. § (4)		
Óvodai nevelés	2011. évi CXC tv. tv. 74. (2)		
Nemzetiségi óvodai nevelés	2011. évi CXC tv. 74. § (1)		
Sajátos nevelési igényű (együtt nevelhető) gyermekek óvodai nevelése	2011. évi CXC tv. 74. § (1)		
5. Egészségügy			
Háziorvosi ellátás	Mötv.13. § (1), 1997. évi CLIV. tv. 152. § (1)		Feladat ellátási szerződéssel vállalkozó háziorvosok útján

7. Gyermekjólét, gyermekvédelem			
Gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde)	1997. évi XXXI. tv. 42. §, 94. § (3) a)		saját fenntartású intézmény útján
Gyermekek átmeneti gondozása	1997. évi XXXI. tv. 45. §, 94. § (3) b)		Ellátási szerződés útján
Gyermekjóléti szolgáltatás	1997. évi XXXI. tv. 40. §, 94. § (2)		Társulási fenntartású intézmény útján
Gyermekétkeztetési térítési díj-kedvezmény		1997. évi XXXI. tv. 151. § (9), 53/2013. (XII.21.) ÖKT r. 27. §	
Gyermekek karácsonya/pénzbeli támogatás		53/2013. (XII.21.) ÖKT r. 28. §	
Gyermekek napközbeni ellátása (családi napközi)		1997. évi XXXI. tv. 43. §, költségvetési rendelet	Támogatási szerződés útján
Családok átmeneti otthona		1997. évi XXXI. tv. 51. §, 94. § (3) c), költségvetési rendelet	Ellátási szerződés útján
Sajátos nevelési igényű gyermek nem önkormányzati intézményben fizetendő térítési díjának támogatása		268/2012. (VI.20.) ÖKT határozat	Megállapodás útján
8. Közművelődés, kultúra, sport			
Közművelődési tevékenység támogatása	Mötv. 13. § (1), 1997. évi CXL. tv. 76. § (1)		
Könyvtári ellátás biztosítása	1997. évi CXL. tv. 64. § (2)		
Közművelődési intézmény biztosítása	1997. évi CXL. tv. 78. § (2)		
Sportfejlesztési koncepció meghatározása, megvalósítása	2004. évi I. tv. 55. § (1) a)		
Együttműködés a helyi sportszervezetekkel	2004. évi I. tv. 55. § (1) b)		
Önkormányzat tulajdonát képező sportlétesítmények fenntartása, üzemeltetése	2004. évi I. tv. 55. § (1) c)		
Iskolai sportkörök működési feltételeinek biztosítása	2004. évi I. tv. 55. § (2)		
Közösségi színtér biztosítása		1997. évi CLX. tv. 78. § (1), költségvetési rendelet	
Közművelődési megállapodás (BUM, Régisígbúvár Egyesület)		1997. évi CLX. tv. 79. §, 67/2004. (XII. 01.) ÖKT r. 6. §	
Közművelődési célú tevékenységet folytató társadalmi szervezetek támogatása (költségvetési		1997. évi CXL. tv. 80. §, költségvetési rendelet	

soron)			
Közművelődési célú tevékenységet folytató társadalmi szervezetek és alapítványok támogatása (pályázat)		1997. évi CLX. tv. 80. §, költségvetési rendelet	
Helyi kiadványok támogatása (pályázat)		1997. évi CLX. tv. 80. §, költségvetési rendelet	
Sportcélú társadalmi szervezetek támogatása (költségvetési soron)		Költségvetési rendelet	
Sportolók támogatása		Költségvetési rendelet	
Előadó-művészeti tevékenység támogatása (Játékszín)		2008. évi XCIX. tv. 3. § (1), költségvetési rendelet	
Közművelődési, kulturális programok (városi rendezvények, gyermek- és családi programok) szervezése, rendezése		Költségvetési rendelet	
Drogellenes program		Költségvetési rendelet	Kábítószerügyi Egyeztető Fórum közreműködésével
Egyházak támogatása		Költségvetési rendelet	
Helyi média támogatása		Költségvetési rendelet	
Testvérvárosi kapcsolatok		költségvetési rendelet	
Díjak, kitüntetések - Budaörs Egészségügyéért Díj - Hauser József Városi Közművelődési Díj - Szakály Mátyás Pedagógus Emlékérem - Testnevelési és Sport Díj - Díszpolgári cím - Címzetes igazgatói cím		6/2005. (IV. 20.) ÖKT r., 8/2005. (I. 26.) ÖKT r., 6/2005. (I. 26.) ÖKT r., 9/2005. (I. 26.) ÖKT r., 7/2005. (I. 26.) ÖKT r., 5/2005. (I. 26.) ÖKT r.	
Városi közgyűjteményi intézmény létesítése		Költségvetési rendelet	
Emlékmű-állítás		Költségvetési rendelet	
9. Vagyongazdálkodás			
Lakás- és helyiséggazdálkodás	Mötv. 13. § (1), 1993. évi LXXVII. tv.		
Tulajdonosi jogok gyakorlása	Mötv. 107. §		
Vagyon nyilvántartása	Mötv. 110. §		
Közép- és hosszútávú vagyongazdálkodási terv	2011. évi CXCVI. tv. 9. § (1)		

III. MELLÉKLET

Államilag elismert ünnepek, legjelentősebb emlénapok

		munkaszüneti nap		nemzeti	állami	egyházi	néphagyomány	egyéb
január 1.	újév	igen				x		
	farsang		nem				x	
február 1.	köztársaság napja		nem	x				
február 25.	kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapija		nem	x				
március 8.	nőnap		nem					x
március 15.	Az 1848-as forradalom ünnepe, nemzeti ünnep	igen		x				
	nagypéntek		nem			x		
	húsvét	igen				x		
április 16.	holokauszt áldozatainak emléknapija		nem	x				
május 1.	munka ünnepe	igen			x			
május első vas.	anyák napja							x
	pünkösd	igen				x		
máj. utolsó vas.	gyermeknap							x
június 4.	nemzeti összetartozás napja		nem	x				
június 19.	független Magyarország napja		nem	x				
június 24.	Szent Iván éjszakája		nem				x	
június 29.	aratás ünnepe, Szent Péter és Pál					x	x	
augusztus 20.	államalapítás, Szent István ünnepe, nemzeti és állami ünnep	igen		x	x	x		
október 6.	aradi vértanúk emléknapija		nem	x				
október 23.	Az 1956-os forradalom ünnepe, nemzeti ünnep	igen		x				
október 31.	reformáció napja		nem			x		
november 1.	mindenszentek	igen				x		
november 2.	halottak napja		nem			x	x	
december 6.	Szent Miklós, mikulás		nem			x	x	
december 24.	szenteste		nem			x		
december 25,26.	karácsony	igen				x		
december 31.	szilveszter		nem				x	

	zenével közvetlen kapcsolatos ünnepek	egyéb, zenével összeköthető ünnepek
január 22.	magyar kultúra napja	
február 21.		anyanyelv nemzetközi napja
április 2.		gyermekkönyvek nemzetközi napja
április 11.	magyar költészet napja	
április 14.		könyvtárosok világnapja
április 18.		műemlékvédelmi világnap
április 23.		könyv világnapja
április 29.	nemzetközi táncnap	
június első vasárnapja		pedagógusok napja
június 23.	múzeumok éjszakája	
július 1.		köztisztviselők és kormánytisztviselők
augusztus 29.		magyar fotográfia napja
szeptember harmadik hétvégéje	kulturális örökség napja	
szeptember 20.	európai kultúra napja	
szeptember 21.	magyar dráma napja	
szeptember 26.		nyelvek európai napja
szeptember 30.	magyar népmese napja	
szeptember 30.		helyi önkormányzatok napja
október 1.	zene világnapja	
október 5.		pedagógusok világnapja
október negyedik hétfője		iskolai könyvtárak világnapja
november 20.	ifjú zenebarátok világnapja	
november 22.	Szent Cecília zene védőszentjének napja	magyar közoktatás napja
december 16.	magyar kórusok napja	

IV. MELLÉKLET

Fotóalbum. A fényképek válogatását példaként és illusztráció céljából állítottam össze, ezért az adatolástól eltekintettem. Csak a rendezvény típusát jelölöm.

Farsang

Maci nap az óvodában

Fúvószenekar egy Úrnapi körmenetben

Augusztus 20.

Zene világnapja

Márton napi vesperás

Mikulásvárás az óvodában

Mikulás a Zeneiskolában

Budaörsi Advent Templomi karácsonyi koncert

Karácsonyi műsor óvodában

Jubileumi kórushangverseny

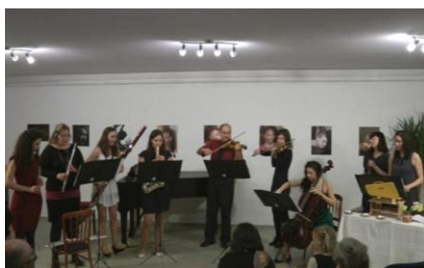
Ünnepi Liszt Ferenc emlékhangverseny

Kiállítás megnyitó

Tanári hangverseny

Családi hangverseny

Hangszerbemutató

Zenetábori kirándulása Keszthelyen

Zenetábor

Szakmai nap, gitárkurzus

Nyárelejei gálahangverseny a Városházán

Tanári kirándulás

Nemzetközi ifjúsági zenekari táborban

Lemezbemutató koncertem a Városházán

Művésztanár saját együttesével

Gyerekek szereplése profi zenészekkel

Budaörsi Passió

Nagykoncert környékbéli együttesekkel

Szakmai kapcsolat:
látogatáson Olaszországban

Két polgármester:
25 éves testvérvárosi kapcsolat

Testvértelépülés zenekarának koncertje

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetet mondok első sorban témavezetőmnek, Brassói Sándor Tanár Úrnak, az Emberi Erőforrások Minisztérium köznevelés-irányítási Főosztály vezetőjének, az Oktatási Hivatal elnökhelyettesének, aki egész tanulmányi időszakom alatt, fáradságot nem kímélve, mindvégig lelkiismeretesen tanított, előadásaival lekötötte figyelmemet és táplálta érdeklődésemet. Tanár Úr a szorgalmi időszakokban ugyanúgy, mint a szakdolgozat írásának ideje alatt folyamatosan segítségemre volt hasznos tanácsaival, szakmai iránymutatásával és nem utolsósorban emberi hozzáállásával.

Köszönettel tartozom dr. Madarászné Dr. Losonczy Katalinnak, a budaörsi Leopold Mozart Zeneiskola igazgatónőjének, akinek tanácsára kezdtem meg intézményvezető képző tanulmányaimat, és akinek példaértékű iskolateremtő magatartásából oly sokat merítek.

Köszönettel tartozom valamennyi eddigi igazgatómnak, leginkább Csaba Attilánénak, aki életem legelső munkahelyén a Kispesti Zeneiskolában óriási szívvel fogadott, és pályakezdő tanári munkám igaz szeretettel segítette, vezette. Az első órabeosztáson való segítségét sosem fogom elfelejteni!

A dolgozat elkészítésében a következő személyek voltak segítségemre:

- Takáts Tibor, a budaörsi Leopold Mozart Zeneiskola igazgatóhelyettese, akinek a segítőkészsége nélkül szintén nem készülhetett volna el ez a dolgozat.
- Géczy-Gaál Szilvia, a Budaörsi Polgármesteri Hivatal, Polgármesteri kabinet kulturális ügyintézője és
- Szél Mónika, a Budaörsi Polgármesteri Hivatal Köznevelési és Közművelődési Osztály munkatársa a sok informatív segítséget nyújtott
- Márton Júlia, a Budaörs, Városi Ifjúsági Klub igazgatója és Tamás Anita
- Filkey Péter, a törökbálinti Szőnyi Erzsébet Zeneiskola igazgatóhelyettese
- Ember Csaba, a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége elnöke
- A fotókat Villányi Krisztinának, Fehérvári Herczeg Krisztinának, Kecskésné Papp Ágnesnek, Várhegyi Lajosnak, Novák Anikónak, Bálint Rezsőnek.
- Végül köszönet Ambrózy Attila fagottművész csoporttársamnak, aki fáradhatatlan szorgalmával és igényes hozzáállásával lelkesített!

